Södertörns Högskola
Institutionen för ekonomi och företagande
Kandidatuppsats i redovisning 10 poäng
Vårterminen 2007

Införandet av värdering av materiella samt finansiella tillgångar till verkliga värden

– och dess påverkan på borgenärsskyddet

Handledare:
Ogi Chun

Författare:
Sam Espeland 821002-0155

Sammanfattning

Titel:	Införandet av värdering av materiella samt finansiella tillgångar till verkliga värden -och dess påverkan på borgenärsskyddet
Kurs:	Kandidatuppsats i redovisning, 10 poäng
Författare:	Sam Espeland
Handledare:	Ogi Chun
Nyckelord:	IAS 16, 39, 40, Verkliga värden, Borgenärsskydd, Eget kapital
Syfte:	Syftet med uppsatsen är att undersöka hur införandet av IAS standarder som rör värdering till verkligt värde, påverkar eget kapital och hur detta i sin tur påverkar borgenärsskyddet.
Metod:	Uppsatsen använder sig av både ett kvantitativt och ett kvalitativt upplägg där den kvantitativa delen utgörs av datainsamling från årsredovisningar och den kvalitativa delen utgörs av intervjuer.
Teoretiskt perspektiv:	Teorin ger en ingående kunskap i hur IAS standarderna är utformade, dessutom behandlas förfarandet vid likvidation och kapitalbrist, vidare behandlas en del relevanta termer och begrepp.
Empiri:	Empirin är uppdelad i två delar, i den ena delen redovisas resultatet av den kvantitativa ansatsen i diagramform, och i den andra delen redovisas utförda intervjuer.
Slutsatser:	Implementeringen av relevanta IAS standarder ger ett ökat eget kapital för fastighetsbranschen men sannolikt även för t ex. gruvbolag. Borgenärsskyddet kommer sannolikt försämras bland de branscher där eget kapital ökar, eftersom deras verksamhet kan fortgå under en längre tid innan de måste träda i likvidation.

Abstract

Title: The implementation of valuation of tangible and financial assets to fair value – and its effects on the creditor protection

Course: Bachelor theses in business accounting, 10 Swedish credits

Author: Sam Espeland

Advisor: Ogi Chun

Key words: IAS 16, 39, 40, fair value, creditor protection, equity

Purpose: The purpose with the essay is to examine how the implementation of the IAS standards that regard valuation to fair value, effects the equity and how the effects on equity affects the creditor protection.

Methodology: The essay is using both a quantitative and a qualitative approach in which the quantitative part constitutes of data collection from annual reports and the qualitative part constitutes of interviews.

Theoretical perspective: The theory gives a thorough understanding in how the IAS standards are designed, furthermore the procedure at liquidation and lack of capital is being treated, moreover some relevant terms and concepts are being treated.

Empirical foundation: This chapter is divided into two parts, in one part the results from the quantitative approach is being presented in diagram form, and in the other part the interviews are being presented.

Conclusions: The implementation will give a higher equity for most real estate companies, but likely also for example the mining industry. The creditor protection will likely be worsened among the industries that experience an increase in equity since their activities may proceed for a longer time before they have to be liquidated.

Förord

Denna kandidatuppsats på 10 poäng är skriven på Södertörns högskola, arbetet med uppsatsen har pågått under vårterminen 2007

Jag vill passa på att tacka min handledare Ogi Chun för värdefull fortlöpande input i form av åsikter och förslag vilket har bidragit vid författandet av denna uppsats. Dessutom vill jag tacka de opponentgrupper som tog sig tid att läsa uppsatsen och gav värdefull kritik.

Ett ytterliggare tack vill jag rikta till de respondenter, revisorerna Jan Karlestedt och Lars Jäderström som tog sig tid att ställa upp på personliga intervjuer trots pressade tidsscheman.

Stockholm 2007-06-04

Sam Espeland

Innehållsförteckning

FÖRKORTNINGAR OCH BEGREPP **8**

1. INLEDNING **10**

1.1 BAKGRUND 10
1.2 PROBLEMDISKUSSION 14
1.3 PROBLEMFORMULERING 15
1.4 FRÅGESTÄLLNING 15
1.5 SYFTE 15
1.6 AVGRÄNSNINGAR 16
1.7 DISPOSITION 16

2. METOD **18**

2.1 VETENSKAPLIGT ANGREPPSSÄTT 18
2.2 VETENSKAPLIGT FÖRHÅLLNINGSSÄTT 18
2.3 FORSKNINGSANSATS 19
2.4 POPULATION/URVAL 19
2.5 VAL AV RESPONDENTER 20
2.6 UNDERSÖKNINGSMETOD 21
2.6.1 Kvantitativ 21
2.6.2 Kvalitativ 21
2.7 DATAINSAMLING 22
2.8 ANALYS AV STUDIEN 22
2.9 VALIDITET 23
2.10 RELIABILITET 24

3. TEORETISKT PERSPEKTIV OCH BEGREPP **25**

3.1 KOMPONENTER I BALANSRÄKNINGEN 25
3.1.1 Balansräkningen 25
3.1.2 Tillgångar 25
3.1.3 Skulder 26
3.1.4 Eget kapital 26
3.2.1 Tillgångars verkliga värden 27
3.2.2 Skulders verkliga värden 28
3.3 TILLGÅNGARS HISTORISKA ANSKAFFNINGSVÄRDE 29
3.4 RELEVANTA PRINCIPER OCH SYNSÄTT 30
3.4.1 Försiktighetsprincipen 30
3.4.2 Matchningsprincipen 30
3.4.3 Jämförbarhetsprincipen 31
3.4.4 Ägarsynsätt 31
3.4.5 Fortlevnadsprincipen 31
3.4.6 Aktivitetsprincipen 32
3.4.7 Förmögenhetsprincipen 32
3.5 OM OBESTÅND 33
3.5.1 Förmånsrättslagen 33
3.5.2 Likvidation 33
3.6 IASB´S RAMVERK 36
3.6.1 IAS 16 Materiella anläggningstillgångar 36
3.6.2 IAS 39 Finansiella instrument 37

3.6.3 IAS 40 Förvaltningsfastigheter *39*
3.7 AGENTTEORIN 41
3.8 THE CAPITAL MAINTENANCE CONCEPTS 42

4. EMPIRI **43**

4.1 KVANTITATIV 43
4.1.1 Empirisk diskussion *43*
4.1.2 Presentation av undersökta bolag *44*
4.1.3 Resultat av undersökningen *45*
4.2 KVALITATIV 46

5. ANALYS **52**

5.1 KVANTITATIV 52
5.2 KVALITATIV 53

6. SLUTSATSER **57**

7. DISKUSSION **59**

7.1 METODDISKUSSION 59
7.1.1 Allmänt *59*
7.1.2 Bortfallsanalys *60*
7.2 EGNA REFLEKTIONER 60
7.3 FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING 61

KÄLLFÖRTECKNING **63**

BÖCKER 63
ARTIKLAR OCH ÖVRIGA TRYCKTA KÄLLOR 63
INTERNETBASERADE KÄLLOR 63
MUNTLIGA KÄLLOR 64

BILAGOR **65**

BILAGA 1 65
Diagram *65*
Sammanställd kvantitativ undersökning *69*
BILAGA 2 70
T-test *70*
BILAGA 3 72
Intervjufrågor *72*

Diagramförteckning

Diagram 1 45
Diagram 2 65
Diagram 3 65
Diagram 4 66
Diagram 5 66
Diagram 6 67
Diagram 7 67
Diagram 8 68
Diagram 9 68

Förkortningar och begrepp

- *IASB* – International Accounting Standards Board, internationell normgivare som ger ut redovisningsstandarder
- *FASB* – Financial Accounting Standards Board, amerikansk normgivare som ger ut redovisningsstandarder
- *RR* – Redovisningsrådet, svensk normgivare som ger ut redovisningsstandarder
- *BFN* – Bokföringsnämnden, svensk normgivare som ger ut redovisningsstandarder för mindre bolag
- *IAS/IFRS* – International Accounting Standards/International Financial Reporting Standards, de standarder som IASB ger ut
- *ABL* – Aktiebolagslagen
- *Eget kapital (EK)* – Ägarnas andel av ett företag
- *Substansvärde* – Bokfört eget kapital + skillnaden mellan tillgångarnas bokförda värde och marknadsvärde
- *Kritisk gräns* – När det egna kapitalet understiger halva aktiekapitalet
- *T-test* – Statistisk modell som används för att undersöka signifikansen i kvantitativa undersökningar med få observationer
- *Förvaltningsfastigheter* – Byggnad eller mark som primärt används för att generera intäkter
- *Volatilitet* – Svängningar, dvs. stora skillnader mellan ett fenomens observationer över tid
- *Koncern* – Sammanslutning av företag till en ekonomisk enhet, i Sverige är inte koncerner skattesubjekt
- *Perfekt konkurrens* – Ett antal kriterier som gör att ingen aktör har mer fördelar än en annan leder till detta T.ex. en homogen produkt
- *Perfekt marknad* – Ett antal kriterier ska uppfyllas bl.a.; att alla har fullständig information om pris och kvalitet. Här är en utbud/efterfråge modell tillämpbar
- *UB*- Utgående balans
- *IB*- Ingående balans
- *Verkligt värde och marknadsvärde*- kommer användas synonymt i denna uppsats

- *K1-K4 bolag* – Annalkande klassificering av bolag beroende på storlek och huruvida de är noterade eller ej, generellt kan man säga att K1 är den minsta typen och K4 den största.

Begrepp vid obestånd- [1]

- *Insufficiens*- innebär att värdet av samlade tillgångar understiger värdet av totala skulder.
- *Insolvens*- innebär att man inte rätteligen kan betala sina skulder och detta inte bara är tillfälligt.
- *Illikvid*- innebär att man inte kan betala sina förfallna skulder

[1] Obeståndsrätten 2a uppl. s.67, Mellqvist

1. Inledning

I detta kapitel ges en bakgrund för att skapa en övergripande bild av problemområdet, en diskussion om problemet, en forskningsfråga, frågeställning därefter följer uppsatsens syfte och avslutas med avgränsningar och disposition

1.1 Bakgrund

Redovisningen sträcker sig bakåt flera tusen år i tiden, även om dess utformning då, inte tillnärmelsevis liknar dagens. Trots att det är så länge sedan var dåtidens redovisningssystem ganska utförligt. Vidare var det bara få delar av världen som redovisade på den tiden, framförallt i Medelhavsområdet med Grekland som föregångare.

Dåtidens redovisning var framförallt inriktad mot stora godsägare och förmögna familjer och dylikt. Det som återfanns i redovisningen var bland annat ett register om alla transaktioner, löner till anställda och inventarier, mm.

Senare började romarna använda sig av redovisning men eftersom de använde sig av bokstäver i stället för siffror, lyckades de inte utveckla ett strukturellt och effektivt system.

Grunden till modern redovisning härstammar från renässansen och då framförallt från Italien, i slutet av 1400-talet uppkom teorier om dubbel bokföring vilket gav möjlighet att göra finansiella rapporter. Anledningen till att den dubbla bokföringen upprättades var att det vid denna tid inte fanns några negativa tal, för att kunna subtrahera ett konto krävdes därför ett motkonto.[2]

På 1600-talet var fortfarande huvudsyftet med redovisningen att ge information till ägaren, oftast en enskild ägare. I början av 1600-talet fanns inte heller ett fortlevnadsperspektiv, oftast startade man bara bolag för en enskild händelse, t ex. en handelsresa, därefter splittrades bolaget och vinsten delades upp mellan ägarna. Vinsten räknades alltså vid ett slutfört projekt och därför fanns inget behov av upplupna och uppskjutna fordringar/kostnader. Det var under den senare delen av 1600-talet som bolag med ett fortlevnadsperspektiv upprättades, ett av de första var ostindiska kompaniet. Detta gav upphov till att man i Frankrike i slutet av 1600-

[2] Accounting theory 5th edition s.43, Hendriksen, von Breda

talet krävde att en balansräkningen skulle upprättas åtminstone vartannat år för att kunna balansera vinst och förlust.[3]

Redovisningen fortsatte att utvecklas och under 1800-talet växte förmögenhetssynsättet fram vilket innebär att man mäter företagets resultat genom att mäta förändringen av eget kapital mellan två perioder. Det var även vid denna tid som den industriella revolutionen växte fram och i och med detta blev anläggningstillgångar en stor post vilket ledde till ett behov av avskrivningar. Dessutom krävdes ett stort inflöde av kapital till bolagen och detta separerade ledningen från investerarna.[4]

Under 1900-talet uppkom olika redovisningsteorier, dessutom uppkom koncernredovisningen. Man började även reglera om standardiserade rapporter, en balansräkning skulle t.ex. se ut på ett visst sätt. Vidare blev det en större professionalisering med utbildningar inom redovisningsområdet, i Sverige öppnades den första skolan inom området 1909. Ett problem med olika utbildningsinstitutioner var att det inte fanns en enhetlig redovisningsteori att följa.[5]

För att utveckla enhetliga standarder har tillsättandet av organisationer avsedda för just detta ändamål varit av stor vikt. I USA har utvecklingen av normgivare gått från CAP till APB till numera FASB.[6] I Sverige från FAR till RR för större företag, och BFN för mindre.[7]

Större delen av Europa, däribland Sverige har länge tillhört den kontinentala traditionen inom redovisning vilken bl.a. präglats av försiktighet i värderingen av tillgångar.

Detta till skillnad från den anglosaxiska traditionen där bl.a. USA ingår, vilka förespråkar matchning och en korrekt bild av företaget i dess rapportering.

Svårigheterna förr i tiden var att få fram enhetliga redovisningsstandarder inom nationsgränserna. Numera har sådana standarder vuxit fram och inom ett land har man i regel ett enhetligt system, men i och med globaliseringen efterfrågas en enhetlighet bland normgivare på global nivå. Detta bl.a. för att företag nu rör sig utanför nationsgränserna och måste upprätta flera olika rapporter beroende på olika länders olika normer.

Denna strävan mot enhetlighet har bäddat för uppkomsten av IASB, en normgivare som upprättades på grund av att EU ville ha enhetliga standarder. IASB är en oberoende privatfinansierad organisation som i första hand utvecklar redovisningsfrågor som rör

[3] Accounting theory 5th edition s.45, Hendriksen, von Breda
[4] Ibid s. 47
[5] Financial accounting theory and analysis, Richard G. Schroeder kap 1
[6] Ibid s. 7-11
[7] Redovisningens A till Ö 06/07 s.33, Danielsson m.fl., Industrilitteratur, FAR förlag

koncerner som verkar globalt.[8] Även en stor andel länder utanför EU har börjat anpassa sig mot IASB´s normer.
Normer utfärdade av IASB kallas IAS/IFRS, dessa är influerade av den anglosaxiska traditionen vilket gör att tidigare kontinentala länder rör sig mot en anglosaxisk tradition. IASB´s standarder har en konvergens med USA´s standarder vilket leder till en högre grad av anpassning mellan de två.
I Sverige är dessa standarder i implementeringsfasen och än så länge (sedan 2005) gäller de bara för koncerner, men 2009 ska de även gälla för juridiska personer. Anledningen till detta är att även om harmoniseringen mellan länderna blir mycket bättre så är harmoniseringen med enskilda länders lagstiftning (t.ex. skattelagstiftning, årsredovisningslagen och bokföringslagen) inte fullständig. I Sverige är inte koncerner skattesubjekt och svensk lagstiftning berörs därför inte i samma utsträckning av de nya normerna så länge de bara gäller koncerner, med den extra frist som ges för koncernernas komponenter (moderbolag, dotterbolag) ökar chanserna att IFRS/IAS reglerna kommer att vara bättre harmoniserade med den svenska lagstiftningen.

1976 utfärdade FASB bland annat en pro memoria om att resultatet för en period borde utgå från balansräkningen, det vill säga att man räknar ut skillnaden mellan tillgångar och skulder och sedan använder en diskonteringsfaktor för att bestämma en periods resultat. Detta berodde på att man ville påbörja en förändring i värderingen av tillgångar, från värdering enligt historiskt anskaffningsvärde, till värdering till verkligt värde.[9]
Ända sedan redovisningen bytte från enkelheten med pengar in- pengar ut redovisning till ett mycket mer komplext system med upplupen redovisning där intäkter och kostnader bokförs då de inträffar, har framtida uppskattningar om företagens vinster spelat en viktig roll. En stor hjälp på väg med dessa uppskattningar är värdering till verkligt värde.[10]

Borgenärsskyddet har under större delen av 1900-talet utgjort en central del av den svenska lagstiftningen. En stor förändring i borgenärsskyddet uppkom i samband med Kreugerkraschen i början av 1930-talet. Kraschen berodde till stor del på att det inte fanns en enhetlig, eller i alla fall en bristfällig reglering om hur koncernredovisningen skulle skötas. I Kreugers fall möjliggjordes dubbelföring av olika tillgångsposter samt köp och försäljning till

[8] Redovisningens A till Ö 06/07 s.31, Danielsson m.fl., Industrilitteratur, FAR förlag
[9] CPA Journal feb 2005
[10] The economist Vol. 376 issue 8437 s. 65

fiktiva kurser mellan koncernens bolag.[11] Det var mycket tack vare de efterdyningar av Kreugerkraschen som en försiktighet inom redovisningen växte fram och försiktighetsprincipen vann stort gehör, framförallt inom den kontinentala skolan. Man kan alltså säga att försiktighetsprincipen och borgenärsskyddet går hand i hand.
I modern tid är ett bra exempel på en motsvarande händelse till Kruegerkraschen, Enron skandalen där ett liknande förfarande med fiktiva köp föregick. Enron skandalen skedde i USA och möjliggjordes till viss del av att USA följer den mer investerarinriktade anglosaxiska traditionen där borgenärsskyddet inte är lika centralt då försiktighetsprincipen ej är gällande. IAS/IFRS standarderna är utformade utan hänsyn till bl.a. borgenärsskydd[12] och man kan därmed fråga sig hur befintligt borgenärsskydd kommer stå sig i och med införandet av IAS/IFRS.

I januari 2006 trädde en ny aktiebolagslag i kraft som var till för att möta de förändringar som skett inom redovisningen och inom näringslivet. IASB´s införande har gjort att gamla utdelningsregler inte varit tillräckliga eftersom dessa skulle ha tillåtit utdelning av orealiserade vinster. Med den nya lagen har därför ett antal försiktighetsregler tillkommit, men samtidigt har vissa delar av det bundna egna kapitalet frigjorts och utdelningsspärrarna blivit mindre reglerande, exempel på detta är t.ex. att reservfonden och koncernspärren slopats.

Uppsatsen fokuserar mest på de uttalanden av IASB som rör omvärdering till verkliga värden. Exempel på detta är IAS 16 som bland annat säger att en materiell anläggningstillgång, vars verkliga värde kan beräknas tillförlitligt, kan omvärderas från historiskt anskaffningsvärde till verkligt värde. Även IAS 39 och framförallt IAS 40 kommer att beröras, dessa behandlar värdering till verkligt värde av finansiella instrument resp. förvaltningsfastigheter.
Detta borde komma att påverka värdet på tillgångar positivt och därmed öka värdet på eget kapital.

[11] Lars Erik Thunholm, 1995, Fischer & Co (Kurskompendium Historiska, aktuella, framtida redovisningsproblem)
[12] Prop. 2004/05:24, s.61

1.2 Problemdiskussion

”Det finns inga oblodiga revolutioner”[13] Implementeringsfasen är därför den mest kritiska när det gäller införandet av nya regler, standarder, lagar och normer. Därför bör implementeringen av IFRS initialt komma att leda till stora förändringar för företag som tidigare använt helt andra normer. Inte minst borde förändringarna i hur man värderar tillgångar i vissa fall komma att förändra eget kapital markant.

I de kontinentala länderna anses aktiekapitalet vara väldigt viktigt och man har även en reglering kring det där det finns ett minimikapital för att skydda borgenärerna så att bolagen inte skall kunna fortsätta bedriva sin verksamhet om det finns risk för att de hamnar på obestånd. Enligt det anglosaxiska synsättet finns det ett solvenskrav vilket innebär att skulderna ska kunna betalas i den takt de förfaller och ett insufficienskrav som innebär att skulderna inte får överstiga tillgångarna. Genom den internationella harmoniseringen uppstår därmed problem mellan olika regelsystem, detta exemplifieras främst om man jämför den kontinentala skolan med den anglosaxiska. Det är också möjligt att starta ett bolag i ett land utan kapitalkrav och sedan bedriva verksamheten i ett land med krav på aktiekapital. Ser man till omvärderingen av tillgångar nationellt d.v.s. bara i Sverige så har omvärderingen till verkligt värde bara varit möjlig att göra i samband med att det egna kapitalet understiger hälften av aktiekapitalet. Detta emedan länder som har följt det anglosaxiska synsättet har haft en värdering till verkligt värde under mycket längre tid.

En omvärdering till verkligt värde borde initialt leda till att tillgångarna ökar om än för bara specifika branscher, ett exempel är förvaltningsfastigheter. Det är ännu inte klarlagt hur dessa ändringar eller regler kommer att samverka med redovisningen. Det är heller inte tydligt klarlagt vilka effekter detta kommer att ha på bolagen och andra intressenter vad gäller borgenärsskyddet och minimikravet på aktiekapitalet som finns reglerat i ABL. Eftersom borgenärsskyddet länge varit en central del i den svenska lagstiftningen är det en intressant infallsvinkel att undersöka hur detta påverkas av nya förändringar.

[13] Mao Zedong

1.3 Problemformulering

”Hur påverkas eget kapital av IASB´s standarder som rör värdering till verkligt värde, och vilka effekter har denna påverkan på framförallt borgenärsskyddet?”

1.4 Frågeställning

- Kommer tillgångarna bland de företag som på ett eller annat sätt gått från värdering av tillgångar enligt historiskt anskaffningsvärde till värdering enligt verkligt värde öka och därmed även det egna kapitalet?
- Kommer det i så fall ta längre tid för dessa företag att hamna i ekonomisk kris?
- Kommer det för de företag som väl hamnar under den kritiska gränsen att bli svårare att ta sig upp ur den?
- Kommer borgenärsskyddet att försvagas?
- Om borgenärsskyddet försvagas, vilka borgenärer blir hårdast drabbade?

Dessa frågor ska täcka problemområdet, den första frågan har en mer generell karaktär och ska leda till de mer specifika frågorna mot slutet, eftersom fokus i uppsatsen ligger på borgenärsskyddet är de sista frågorna mest relevanta för att svara mot problemet men alla frågorna fyller ett syfte och är viktiga för undersökningen.

1.5 Syfte

Syftet med studien är att utröna hur förskjutningen från RR`s rekommendationer till IFRS/IAS med fokus på hur värderingen till verkligt värde har påverkat bolagen i Sverige. Studien ämnar framförallt att redogöra för problematiken kring hur eget kapital påverkas och hur det i sin tur kan bidra till en förändring i borgenärsskyddet. Uppsatsen har också för avsikt att diskutera kring hur framtiden kan se ut och på vilket sätt den kan förfalla med den internationella harmoniseringen inom redovisningen.
Resultatet av studien syftar till att kunna ge en applicerbar prognos över hur befintliga borgenärsskyddsregler klarar av att möta de nya redovisningsprinciper som införs.

1.6 Avgränsningar

Uppsatsen har en kvantitativ och en kvalitativ ansats och därmed har olika avgränsningar gjorts. I den kvantitativa ansatsen görs avgränsningen till förvaltningsfastighetskoncerner som tillämpar någon/några av följande IASstandarder; IAS 16, IAS 39 och IAS 40 och undersökningen har primärt fokuserat på bokslutet 2005. Anledningen till att just förvaltningsfastigheter valts och inte andra branscher t ex. tjänsteföretag och serviceföretag är att dessa inte tillämpar värdering till verkliga värden.
I den kvantitativa ansatsen ligger fokus på juridiska personer som i framtiden kan komma att använda dessa standarder. Denna avgränsning är inte helt klar ännu men det man vet är att alla noterade bolag kommer beröras av standarderna och därför kommer de flesta onoterade bolag inte att göra det. Denna del är alltså bara vara en teoretisering om möjliga konsekvenser med införandet av de nya normerna. Även här koncentreras undersökningen på IAS 16,39 och 40. Anledningen till att undersökningen enbart fokuserar på dessa standarder och inte t ex. immateriella tillgångar är att denna typ av tillgångar är lätta att avyttra i samband med kapitalbrist.

1.7 Disposition

Kap.1 Inledning

Här gavs en bakgrund för att skapa en övergripande bild av problemområdet, en diskussion om problemet, en forskningsfråga och en frågeställning, därefter följde uppsatsens syfte som avslutades med avgränsningar och disposition

Kap.2 Metod

Här redogörs tillvägagångssättet för att uppnå syftet med uppsatsen samt motiveringen av metod. Områden såsom undersökningsmetod, urval och datainsamling kommer att förklaras och motiveras. Detta för att på bästa möjliga sätt ge läsaren en övergripande blick över bakgrunden till dispositionen

Kap.3 Teoretiskt perspektiv och begrepp

Här kommer relevanta termer som berör studien behandlas och förklaras. Dessutom kommer en ingående bild av hur definitioner och förfaranden behandlas i IASB´s ramverk ges, allt för att läsaren ska kunna tillgodogöra sig en helhetsbild av problemområdet.

Kap. 4 Empiri

Här kommer resultaten från undersökningarna redovisas, empirin är uppdelad i två delar, dels enligt den kvantitativa ansatsen, och dels enligt den kvalitativa

Kap. 5 Analys

Här kommer empirin analyseras, analysen är uppdelad i två delar, dels enligt den kvantitativa ansatsen och dels enligt den kvalitativa

Kap. 6 Slutsatser

Här kommer uppsatsens slutgiltiga slutsatser kortfattat att redogöras för, denna del svarar mot problemformuleringen

Kap. 7 Diskussion

Här förs en diskussion om använda metoder och om bortfallet, dessutom redogörs för mina egna åsikter kring ämnet.

2. Metod

I detta kapitel redogörs tillvägagångssättet för att uppnå syftet med uppsatsen samt motiveringen av metod. Områden såsom undersökningsmetod, urval och datainsamling kommer att förklaras och motiveras. Detta för att på bästa möjliga sätt ge läsaren en övergripande blick över bakgrunden till dispositionen

Undersökningen använder sig av olika metoder, vilket innebär att olika data inom snarlika områden har erhållits. Det behövdes en kvantitativ ansats för att kunna generalisera, och en kvalitativ ansats för att kunna gå på djupet och få en mer detaljerad beskrivning om fenomenet.[14]

2.1 Vetenskapligt angreppssätt

När det gäller det vetenskapliga angreppssättet kan det indelas i dels normativ och dels deskriptivt. Den deskriptiva handlar mestadels om att beskriva ett förfarande, vilket också är utgångspunkten i den här undersökningen, framförallt om man utgår från teoriavsnittet där IASB´s standarder och förfarandet samt hanteringen av dessa beskrivs. Vidare har undersökningen ett inslag av ett förutsägande, där intervjuobjekten så långt de förmår har redogjort för det aktuella problemet och hur framtiden kan se ut. Detta faller enligt min åsikt inte in vare sig under ett normativt eller deskriptivt angreppssätt

2.2 Vetenskapligt förhållningssätt

Det finns två centrala vetenskapsteoretiska ställningstaganden att utgå ifrån, positivism och hermeneutik. Man kan i princip säga att den hermeneutiska forskaren försöker svara på

[14] Introduktion till samhällsvetenskaplig metod, kap.1 s.21, Johannessen, Tufte

frågan: "Vad är det som visar sig och vad är innebörden i det?"[15] Inom positivism försöker forskaren undersöka skeenden och egenskaper som förekommer även i andra fall än studieobjektet. Den här undersökningen har inslag av båda dessa delar. I inledningen av undersökningsprocessen har hårddata samlats in för att pröva den första frågan i frågeställningen d.v.s. att omvärderingen av tillgångar till verkligt värde kommer att leda till att eget kapital ökar. Åtta förvaltningsfastighetskoncerners egna kapital har undersökts för att se hur omvärderingen har påverkat det egna kapitalet, dels innan implementeringen och dels efter. Vidare har ett T-test gjorts för att se om det finns ett signifikant samband i resultaten och hela detta förfarande har inslag av positivism. I den andra fasen av undersökningen som bygger på intervjuer har tolkningar kring fenomenet gjorts, vilket utgör en central del i hermeneutik.

2.3 Forskningsansats

Det angreppssätt som forskaren väljer kommer också att forma den kunskap och slutsatser som visar sig i undersökningen. Det finns tre centrala teorier om att dra slutsatser ur undersökning. Deduktion innebär att man drar en logisk slutsats som baseras på de premisser man har ställt upp och induktion innebär att man drar allmänna, generella slutsatser baserade på empiriska fakta.[16] Den abduktiva ansatsen fungerar som ett komplement till den deduktiva och induktiva ansatsen, tänkbara svar ger upphov till nya frågor. Utifrån undersökningen som denna uppsats bygger på, kan man se att den abduktiva ansatsen är tillämplig eftersom det förekommit en växelverkan mellan teori och empiri då jag bland annat ändrat teorier under uppsatsens gång.

2.4 Population/urval

Populationen i den kvantitativa ansatsen utgörs av förvaltningsfastighetskoncerner i Sverige som tillämpar värdering till verkligt värde, eftersom det bara är just koncerner som för

[15]Information om forskningsmetodik från Sahlgrenska akademien http://www.infovoice.se/fou/bok/kvalmet/10000012.htm 5/5-07 kl. 1300
[16] Introduktion till samhällsvetenskaplig metod, kap.2 s.35, Johannessen, Tufte

närvarande använder sig av IASB´s rekommendationer. Urvalet består av åtta koncerner med fokus på förvaltningsfastighetsbolag eftersom det än så länge i stort sett bara är dessa som tillämpar relevanta värderingsprinciper. Anledningen till att det är ett så litet urval beror på att det är väldigt få koncerner som tillämpar värdering till verkligt värde och urvalet är därmed proportionellt till populationen väldigt stort. Den kvalitativa delen utgörs av två intervjuer av kvalificerade revisorer gjorts, detta att jämföras med den totala populationen revisorer i Sverige som är ca 4 200[17]. Denna del syftar till att representera alla juridiska personer som i framtiden kommer att tillämpa IASB´s standarder, alltså inte bara koncerner utan även skattesubjekt. Här har en teoretisering av möjliga konsekvenser av införandet med fokus på borgenärsskydd gjorts, och således är detta resultat inte enbart applicerbart på förvaltningsfastighetsbolag då motsvarande förändring i eget kapital hos ett företag som använder t.ex. IAS 16 bör påverka borgenärsskyddet på samma sätt som för förvaltningsfastighetsbolag.

2.5 Val av respondenter

Den centrala delen i valet av respondenter är att hitta respondenter som har tillräcklig kunskap för att besvara frågeställningen. Man kan tänka sig att det inte finns så många fler yrkesgrupper än just revisorer som har tillräckligt goda kunskaper, det krävs att respondenterna framförallt kan IASB´s regelverk för att kunna ge tillfredsställande svar.
Två personer med goda kunskaper i redovisning och IASB´s standarder har intervjuats, i detta fall revisorer, genom intervjuerna kunde revisorerna redogöra för de förändringar införandet av IFRS/IAS kan tänkas leda till. Utgångspunkten är att man kan se revisorerna som regelutformarnas verktyg för att se till så att företag följer de utfärdade normerna. Revisorerna har en unik inblick och en särskild position, bland annat får de nya regeländringar och normer löpande, så de har möjlighet att hålla sig kontinuerligt uppdaterade hela tiden. Nedan följer en presentation av respondenterna.
En av respondenterna, Jan Karlestedt började som taxeringsrevisor på skatteverket i början på 70-talet, 1977 blev han revisor på en mindre byrå och 1980 började han på Bohlins (numera KPMG), från 1982 har han jobbat med ägarledda företag och sedan 2005 driver han ett eget företag kallat affärssynergi.

[17] Statistik från FAR/SRS, http://www.farsrs.se/portal/page?_pageid=33,62458&_dad=portal&_schema=PORTAL

Den andra respondenten, Lars Jäderström har jobbat som revisor på olika redovisningsbyråer i 15 år. De senaste två åren har han jobbat på Rödl & Partner och då främst arbetat med mindre och medelstora bolag. Innan dess jobbade han på KPMG i sju år och där arbetade han med noterade företag och stora familjeägda företag. Han blev auktoriserad för sju år sen.

2.6 Undersökningsmetod

2.6.1 Kvantitativ

För att antingen förkasta eller bekräfta den första punkten i frågeställningen Eget kapital kommer att öka då anläggningstillgångar kommer att värderas till marknadsvärde istället för anskaffningsvärde, har undersökningens utgångspunkt varit kvantitativ. Åtta förvaltningsfastighetskoncerners eget kapital har jämförts, dels innan implementeringen av IFRS och dels efter implementeringen av IFRS. Det praktiska tillvägagångssättet när dessa koncerners eget kapital jämfördes före och efter implementeringen av IAS standarderna var att jag kollade på deras delårsrapporter för 2005 där de explicit hade skrivit ner förändringen av eget kapital efter införandet, i vissa fall var jag tvungen att justera bort andra ej relevanta poster för att endast de ur undersökningen relevanta standarderna skulle påverka kapitalet. Resultatet har gett undersökningen en tydlig bild på hur förändringen har påverkat eget kapital.
Urvalet ur denna population har baserats på ett tillfällighetsurval (som är ett icke sannolikhetsurval) detta är möjligtvis inte det mest optimala tillvägagångssättet, men det är tidseffektivt. Detta möjliggjorde en snabbare insamlingsprocess för att i den mån det går få fram ett resultat. För att statistiskt kunna säkerställa resultaten har en signifikansmodell i form av ett t-test använts.

2.6.2 Kvalitativ

Uppsatsen använder sig av personliga intervjuer i dess kvalitativa ansats. Dessa intervjuer är snarast semistrukturerade men eftersom ostrukturerade och semistrukturerade intervjuer befinner sig på en glidande skala[18] så finns även inslag av ostrukturerade intervjuer, detta för

[18] Forskningshandboken, Denscombe, s. 135

att dessa alternativ tillåter ett djupgående samtidigt som intervjuaren får en viss kontroll över dagordningen.
Den kvalitativa delen bygger till viss del på resultatet från den kvantitativa undersökningen, ur resultatet från databasinsamlingen har delar av intervjufrågorna kunnat baseras.
Personliga intervjuer är lätta att samordna, det krävs bara att två personer kan matcha sina tider. Det ger utrymme för vissa modifieringar under själva intervjun, man kan alltså anpassa frågor efter hur intervjun fortskrider samt ställa följdfrågor på intressanta svar. Eftersom uppsatsen försöker utröna vad som kommer hända med borgenärsskyddet i framtiden finns det ingen kvantitativ data som visar hur borgenärsskyddet påverkas och därför är en kvalitativ ansats för att besvara denna del av uppsatsen mest tillämplig, detta för att överhuvudtaget kunna dra några slutsatser om borgenärsskyddet.
I subjektiva urval handplockas respondenter eftersom det är troligt att just dessa ger den värdefullaste data.[19] Yrkeskategorin revisorer valdes med hänsyn till detta men efter att ha valt yrkeskategori gjorde jag ett bekvämlighetsurval på intervjuobjekten. Det faktum att yrkeskategori valdes subjektivt anser jag rättfärdigar bekvämlighetsurvalet. Med hänsyn till att båda revisorerna svarat snarlikt samt det faktum att de var väldigt pålästa ger mig anledning att tro att de är representativa för yrkeskåren i stort.

2.7 Datainsamling

Den största delen av data som kommit att användas i uppsatsen har byggt på sekundärdata. Sekundärdata är data som tidigare har samlats in eller återgetts av någon annan. Indata för studien har dock varit primärdata, då det är jag själv som samlat in informationen. Den har hämtats från åtta svenska koncerner som tillämpar värdering till verkligt värde. Vidare har undersökningen utvecklats genom bakomliggande teorier som mestadels har hämtats ur relevanta böcker och dessutom har en hel del material hämtats från olika databaser.

2.8 Analys av studien

Uppsatsarbetet började med att leta litteratur, där information samlades in i form av vetenskapliga artiklar, forskningsrapporter och böcker. Syftet med detta var att få en inblick i

[19] Forskningshandboken, Denscombe, s.23

ämnet och en teoretisk referensram att utgå ifrån. Vidare fortsatte undersökningen med studier i olika teorier för att välja en relevant teori kring vad undersökningen ämnar undersöka. Med den kunskapen genomfördes senare en statistisk undersökning för att undersöka den första punkten i frågeställningen. Vidare så sammanställdes och utreddes den förnyade kunskapen för att därav kunna göra relevanta intervjufrågor till de valda respondenterna. De nytillkomna rekommendationerna från IASB kom att omprövas, för att se den reella effekten dessa har haft på bolagen. Att uppsatsen vände sig till sakkunniga inom ämnet genom intervjuerna syftade till att inbringa en helhetsbild av hur de upplever eller anser att de nya rekommendationerna har påverkat eller kommer att påverka redovisningen. Bakom resultatet av statistiken kan det finnas andra faktorer som gjort att resultatet inte skulle vara så rättvist. Visserligen överläts inte uppsatsen att bara bygga på respondenternas svar, utan det var en kontinuerlig växelverkan med litteraturen och de teorier som finns. När således en mer ingående kunskap uppnåddes gick fokus återigen till teorin för att på något sätt försöka utröna hur teorin eller lagarna/rekommendationerna sammanfallit med de som praktiserar redovisningen vardagligt.

2.9 Validitet

Validitet avser att jag mäter det som är relevant i sammanhanget, och hur bra det representerar det fenomen som ska undersökas och utgör en väldigt viktig roll vid utvärdering av ett resultat i forskningssammanhang.[20] Intervjuerna som har genomförts har gjorts med personer som besitter hög kunskap i området som skall undersökas och praktiserar det vardagligt respondenterna har valts med omsorg på grund av deras kunskaper och bakgrund och jag finner dem väldigt relevanta för undersökningen. Informationen som har erhållits kommer från litteratur, artiklar, databaser och andra källor och har varit relevant för studien. de primära och sekundära data som undersökningen har haft bör vara relevant och trovärdig och återspeglar verkligheten bra. De intervjufrågor som utformats svarar mot frågeställningen men täcker även upp vissa andra delar för att få en fullständig bild av respondenternas resonemang. Med ovan sagt borde den kvalitativa delen av studien ha en god validitet.
Den kvantitativa delen av studien syftade enbart till att undersöka hur eget kapital förändrats när fövaltningsfastighetskoncerner gått från värdering enligt historiskt anskaffningsvärde till verkligt värde. Eftersom eget kapital är ett standardiserat och vedertaget begrepp skapar detta begrepp inget validitetsproblem då operationaliseringen av begreppet är solid.

[20] Introduktion till samhällsvetenskaplig metod, s.267, Johannessen, Tufte

2.10 Reliabilitet

Reliabilitet avser att jag mäter på ett tillförlitligt sätt. Reliabilitet kan översättas med tillförlitlighet och innebär att mätningarna är korrekt gjorda. Samma metod ska kunna tillämpas av olika personer på samma material och ge samma resultat.[21] Om man skulle dissekera uppsatsen och bedöma reliabiliteten i en kvalitativ del och en kvantitativ del skulle enligt min uppfattning reliabiliteten bli hög i den kvantitativa delen och lägre i den kvalitativa. Vid intervjuer och tolkning av skriftligt material är syftet alltid att vara objektiv för att undvika personliga värderingar och annat som kan påverka utgången av undersökningen. Respondenterna fick dock information om vad intervjun skulle handla om i förväg och fick därför tid att förbereda sig. Alla intervjuer har blivit inspelade på band och jag skickade även efter sammanställningen tillbaka materialet som hade bearbetas för ett godkännande av respondenterna. Då jag ej hade möjlighet att genomföra flera mätningar är jag medveten om att det kommer att drabba reliabiliteten.

[21] Ibid s. 28

3. Teoretiskt perspektiv och begrepp

I detta avsnitt kommer relevanta termer som berör studien behandlas och förklaras. Dessutom kommer en ingående bild av hur definitioner och förfaranden behandlas i IASB´s ramverk ges, allt för att läsaren ska kunna tillgodogöra sig en helhetsbild av problemområdet.

3.1 Komponenter i balansräkningen

3.1.1 Balansräkningen

Balansräkningen är ett länge beprövat sätt att mäta ett företags finansiella position vid en given tidpunkt och uttrycks bäst genom följande ekvation; *Tillgångar=skulder+eget kapital*, alltså kommer en ökning av tillgångar leda till en ökning av skulder och eget kapital och en minskning av tillgångar leda till en minskning av skulder och eget kapital, eventuellt kan en minskning av tillgångar leda till en motsvarande minskning av andra tillgångar.[22]

3.1.2 Tillgångar

Vikten av definitionen av tillgångar ligger i det faktum att det identifierar de ekonomiska händelser som ska identifieras, mätas och rapporteras i balansräkningen.
Tillgångar är framtida ekonomiska fördelar som är en följd av legala rättigheter och som uppkommit genom en händelse.
En tillgång har tre viktiga karaktäristiska egenskaper;

- Den har en potential att ensam eller i kombination med andra tillgångar, att bidra direkt eller indirekt till framtida nettoinflöden av pengar.
- Ett specifikt företag kan erhålla förmånen och kontrollera andras tillgång till tillgången
- Transaktionen eller andra händelser som gett upphov till företagets rätt till, eller rätt att kontrollera förmånen har redan inträffat[23]

Det finns två huvudtyper av tillgångar, omsättningstillgångar och anläggningstillgångar. Omsättningstillgångar är sådana som förväntas bli realiserade eller konsumerade inom en

[22] Grundläggande redovisningsteori 5e uppl. s.69, Gröjer

operationell cykel för verksamheten, oftast ett år. Dessa inkluderar bl.a. kassa och bank, kundfordringar, inventarier, förutbetalda kostnader, mm. Även vissa investeringar kan om de är temporära eller kortsiktiga klassificeras som omsättningstillgångar. Anläggningstillgångar är tillgångar som är avsedda att stanna i verksamheten under längre tid än ett år och innefattas bl.a. av långsiktiga investeringar, maskiner och fastigheter.[24]

På skuldsidan har man dels skulder och dels eget kapital. Dessa två är avsedda att finansiera tillgångssidan genom att förse den med kapital för att göra de investeringar som är nödvändiga. Summan skulder ett företag har i relation till eget kapital benämns kapitalstruktur, med detta nyckeltal kan man alltså se hur ett företag finansierat sina tillgångar.

3.1.3 Skulder

Skulder definieras som;[25]

- Förpliktelse om en framtida uppoffring
- Storleken kan beräknas tillförlitligt
- Förfallodagen är känd
- Ett utflöde av resurser krävs för att reglera skulden
- Har uppkommit till följd av en händelse

I vissa balansräkningar återfinns även avsättningar på skuldsidan, dessa är en typ av skulder men de är behäftade med större osäkerhet.

3.1.4 Eget kapital

Eget kapital är intresset i tillgångarna hos en enhet som finns kvar efter att man dragit av dess skulder. Detta intresse innehas av ägarna till bolaget dvs. innehavare av aktier.[26] i många fall har eget kapital jämställts med skulder vilket alltså är fel, mycket tack vare definitionen av skulder. Har en aktieägare en fordran på företaget i form av ett aktiebrev kan inte denne

---

[23] Accounting theory 3rd edition s. 393, Ahmed Riahi Belkaoui
[24] Accounting theory and analysis s. 342-343, Schroeder, Clark, Cathey
[25] Lindström 2007-02-05
[26] Financial accounting theory and analysis s. 344-344 Schroeder, Clark, Cathey

begära återbetalning av företaget såvida inte en majoritet av ägarna vill detsamma vilket i sådana fall skulle leda till en likvidation.[27]
Eget kapital kan delas upp i;[28]

- Bundet eget kapital- här återfinns bl.a. inbetalt aktiekapital och bundna reserver och kan inte upplåsas och användas för utdelning
- Fritt eget kapital- här återfinns bl.a. årets resultat och balanserade vinster och kan användas för utdelning till ägarna

3.2 Om verkliga värden

3.2.1 Tillgångars verkliga värden

FASB´s definition av verkligt värde är ungefär; summan som en tillgång nu skulle kosta att byta ut i en transaktion mellan villiga parter som inte är en tvångslikvidation eller försäljning. Denna definition är dock begränsande eftersom de olika värderingsprinciperna skiljer sig åt när det inte råder en perfekt marknad
Det finns tre värderingsprinciper som man kan använda sig av vid värdering till verkligt värde;

- *Återanskaffningsvärde*, den kostnad det skulle innebära att byta ut den tillgång man har, med en identisk.
- *Försäljningsvärde*, så mycket man skulle kunna sälja sin tillgång för.

Dessa två är svåra att uppskatta eftersom de förutsätter en aktiv marknad, finns det inget transaktionspris kan man i många fall bli tvungen att värdera tillgången till dess skrotvärde.

- *Diskonterat nuvärde*, det framtida diskonterade betalningsöverskott en viss tillgång kommer att generera. Detta är svårt att uppskatta eftersom det involverar förutsägelser om kassaflöde och val av diskonteringsränta.

De största skillnaderna mellan värderingsprinciperna finner du mellan diskonterat nuvärde och de övriga två, detta för att nuvärdet tar hänsyn till och reflekterar företagsledningens skicklighet och förmågor. Denna är i teorin den mest värderelevanta metoden men pga. att mätfelen ofta kan bli väldigt stora då detta är en approximationsteknik är ofta återanskaffningsvärde eller försäljningsvärde mer relevanta.

[27] Grundläggande redovisningsteori 5e uppl. s.70, Gröjer

Det finns två typer av mätfel, det första är osystematiska fel vilka beror på generell osäkerhet. Den andra typen är systematiska fel som uppkommer pga. att företagsledningen strategiskt påverkar orealiserade vinster och förluster. Denna typ av fel beror alltså på möjligheten att använda sig av subjektiva uppskattningar.
Privat information om tillgångsvärden försvårar ofta mätningen, eftersom marknadsvärden inte alltid tar hänsyn till ledningens privata information som antingen kan påverka värdet på en tillgång upp eller ner. Man kan tänka sig en tillgång som pga. insiderinformation anses vara värd 110kr samtidigt som de som saknar denna information bara värderar tillgången till 100kr.[29]

Verkligt värde visar vad tillgången är värd idag och är mycket mer relevant än dess föregångare värdering till historiskt anskaffningsvärde. Dock skapar denna värdering mer volatila vinster samt en stor tilltro till uppskattningar i de fall ingen aktiv marknad finns. Denna volatilitet kan dock ses som falsk eftersom den reflekterar marknadsturbulens snarare än underliggande ekonomi för företaget.[30]
Ett mål för många företag är att återspegla den ekonomiska verkligheten samt ge en rättvisande bild. Den transparens som uppkommer tack vare införandet av redovisning till verkliga värden kommer leda till att investerare lättare kan fatta bra beslut.[31]

Kritiken mot värdering till verkligt värde handlar om att det ofta är väldigt svårt att bedöma verkligt värde och att detta ändå inte skulle gynna användarna av de finansiella rapporterna t.ex. investerare. Dessutom kan denna värdering vara svår att förklara för företagsledningen. Vidare anser kritiker att den subjektivitetsfaktor som läggs in i denna typ av värdering bl.a. gav upphov till Enron skandalen.[32]

3.2.2 Skulders verkliga värden

Detta är lika med det diskonterade värdet av kassaflödet som låntagaren utlovar långivaren. Diskonteringsräntan beror på risken hos låntagaren.

---

[28] Ibid s. 90-91
[29] Fundamental issues relating to using fair value accounting for financial reporting, accounting horizons, Dec 1995, s. 98-102, Barth, Landsman
[30] The economist vol 376 issue 8437 s. 66
[31] Ibid s. 14
[32] The CPA journal Feb 2006

Blir det mer sannolikt att låntagaren inte kan infria sina skyldigheter blir skulden mer riskabel vilket gör att diskonteringsräntan stiger, vilket i sin tur leder till att skulden minskar, såvida inte låneräntan också höjs. Man kan alltså säga att det sker en värdeöverföring från långivare till låntagare.[33] Kortfristiga skulder får oftast ingen stor påverkan av diskonteringsräntan eftersom skulden förfaller inom en relativt kort tidsperiod. Långfristiga skulder däremot får en signifikant påverkan av diskonteringsfaktorn och därför bör värderingen göras på det diskonterade nuvärdet av alla framtida inbetalningar hänförliga till skulden.[34]

3.3 Tillgångars historiska anskaffningsvärde

Anskaffningsvärdet antas representera objektiva mått på priserna. Man kan tänka sig att anskaffningspriset på en tillgång representerar marknadsvärdet på denna vid den tidpunkt då den anskaffades. Detta förutsätter dock en perfekt marknad.[35]
Nackdelar med denna metod är att anskaffningsvärdet efter lång tid inte har någon signifikans eftersom det skiljer sig markant från det verkliga värdet. Dessutom tar det inte någon hänsyn till teknologisk utveckling och penningvärdeförändringar. Fördelarna ligger i att värdet är objektivt och verifierbart.[36]
Materiella tillgångar som värderats till anskaffningsvärde måste också skrivas av. Avskrivningsbeloppet bestäms utefter tillgångens anskaffningsvärde som fördelas som kostnad över den tidsperiod som tillgången bedöms bidra till ett positivt resultat. Att tidigt bedöma en tillgångs ekonomiska livslängd ter sig ofta ganska subjektivt och ofta tillämpas schablonartade avskrivningsperioder för samma typ av tillgång.
Det finns tre huvudtypsätt att skriva av tillgångar på;

- Linjär/proportionell avskrivning - Innebär att man gör lika stora avskrivningar varje år.
- Degressiv avskrivning - Innebär att man skriver av mycket under de första åren och mindre och mindre ju längre man använder tillgången. Detta kan återspegla att värdeminskningen på många typer av tillgångar ofta är störst i början.

[33] Fundamental issues relating to using fair value accounting for financial reporting, accounting horizons, Dec 1995, s. 103-104, Barth, Landsman
[34] Accounting theory 5th edition s.676-677, Hendriksen, von Breda
[35] Ibid s. 177
[36] Ibid s. 492

- Progressiv avskrivning – Innebär att man skriver av mer och mer ju längre tiden går.[37]

3.4 Relevanta principer och synsätt

3.4.1 Försiktighetsprincipen

Innebär att när du är tveksam, ska du välja det alternativ som löper minst risk att övervärdera tillgångar och resultat.

Denna princip vann gehör som en motsats till företagsledningars optimism och tendenser att övervärdera tillgångar och resultat i sina finansiella rapporter. Syftade till att minska risken att ge missvisande information till berörda parter. Fick även mycket gehör framförallt efter Kreugerkraschen för att minska risken för liknande bedrägerier. På senare år har försiktighetsprincipen tappat mark, mycket för att den missgynnar nutida aktieägare men gynnar framtida, eftersom värderingen av företaget inte inkluderar framtida förväntningar vilket leder till att aktiepriset blir lägre värderat på marknaden.[38]

Tillämpning av försiktighetsprincipen leder alltså till att resultatet blir lägre, ett systematiskt fel har alltså införts vilket får resultatet att variera mellan olika företag[39]

3.4.2 Matchningsprincipen

Innebär att man bara får redovisa en intäkt om de kostnader som uppkommit i samband med den tas med. Det är viktigt att anpassa sig efter rätt period så att inte intäkten ex. infaller för år 2 och kostnaden för år 1. Om du t.ex. köper en tillgång har du en utbetalning, om sedan denna produkt genererar en intäkt har en kostnad uppstått eftersom tillgången bidragit till en intäkt, har däremot inte tillgången använts men ändå förbrukats t.ex. för att tillgången blivit förstörd, har en förlust uppstått. Så förutom att bedöma till vilken period en kostnad uppstått måste du se om det de facto är en kostnad eller en förlust.

Fördelar med denna princip är att man får ett rättvisande resultat, man kan inte heller fiffla med siffrorna.

Nackdelar är att det ibland kan vara svårt att bestämma vilka kostnader som uppstått under perioden och huruvida dessa påverkat intäkterna eller ej. Vidare är det svårt att matcha

[37] Den nya affärsredovisningen s. 233-235, Thomasson, Arvidson, Lindquist, Larson, Rohlin
[38] Financial accounting theory and analysis s. 146, Schroeder, Clark, Cathey

intäkter som ännu ej infallit med kostnader som uppstått under en längre period, detta är vanligt vid stora infrastrukturprojekt som t.ex. bro- och dammbyggen men även entreprenadarbeten och mjukvaruutveckling. Det kan vara svårt att uppskatta hur stor del av arbetet man utfört, lyckas man med detta kan man dock göra en successiv vinstavräkning.[40]

3.4.3 Jämförbarhetsprincipen

Innebär att samma principer och uppställningar ska tillämpas mellan räkenskapsåren och god redovisningssed ska följas för att kunna jämföra verksamheten från år till år och mellan olika verksamheter. Man får dock byta redovisningsprincip om detta innebär en mer rättvisande bild.[41]

3.4.4 Ägarsynsätt

I nästan alla aktiebolag idag är enhetsteorin den förhärskande, tidigare när en större andel företag var finansierade av ett fåtal personer var ägarteorin vanligast. Ägarteorin går i korthet ut på att man ser ägarna som en del av företaget eftersom de äger det egna kapitalet. Enhetsteorin däremot ser affärsenheten som frikopplad från ägarnas personliga intressen. Alltså är det firmans intressen som bejakas.[42]

3.4.5 Fortlevnadsprincipen

Är antagandet om att företaget driver en fortlöpande verksamhet och kommer att göra så under överblickbar tid.[43]Denna princip kan egentligen kallas ett postulat vilket innebär att det råder större enighet än om det vore en princip, med andra ord har betydelsen postulat en starkare innebörd.[44]

Fortlevnadsprincipen är viktig för att;[45]

- *Företagets vinstpotential blir viktig,* eftersom man ur detta perspektiv framhärdar långsiktighet.

---

[39] Grundläggande redovisningsteori 5e uppl. s.62, Gröjer
[40] Financial accounting theory and analysis s. 144-145, Schroeder, Clark, Cathey
[41] Redovisningens A till Ö 06/07 s.247, Danielsson m.fl., Industrilitteratur, FAR förlag
[42] Accounting theory 5th edition s.770-773, Hendriksen, von Breda
[43] Redovisningsteori –policy och –praxis, Artsberg, s.168
[44] Ibid s. 178
[45] Ibid s. 158

- *Periodiseringsproblemet blir viktigt*, dock råder överensstämmelse om att redovisningen bör ske på bokföringsmässiga- och inte kontantmässiga grunder.
- *Periodiserade resultat är osäkra*, eftersom all resultatmätning sker under osäkerhet. Det är bara vid företagets upphörande man helt tillförlitligt kan mäta dess sanna resultat.

3.4.6 Aktivitetsprincipen

Detta sätt att räkna fram resultatet på är dominerande inom redovisningen, framförallt inom den anglosaxiska skolan. Här fastställer man intäkter och kostnader trots att det är inbetalningar och utbetalningar som är de reella transaktionerna. Pga. detta uppstår periodiseringsproblem då det i vissa lägen kan vara svårt att veta till vilken period en intäkt eller kostnad härrör. Resultatet enligt denna princip är alltså värdet av utförda prestationer-värdet av förbrukade resurser för en viss period och i och med detta sätts matchningsprincipen i spel.[46]

3.4.7 Förmögenhetsprincipen

Vinst definieras i detta synsätt som ; ”Det belopp man kan konsumera under en period och ändå vara lika förmögen (well off) vid periodens slut som vid dess början”[47]
Hur man ska definiera ”well off” är omdebatterat men ifråga om företag bör begreppet operationaliseras till att gälla monetärt välstånd.
Välstånd vid början och slutet av varje redovisningsperiod är summan nettotillgångar dvs. tillgångar-skulder eller eget kapital, tillgängligt för att utföra företaget affärer. Företagets resultat är enligt detta synsätt förändringen i nettotillgångar som ett resultat av företagets aktiviteter under redovisningsperioden. Dock uträknas från detta resultat ägarinsättningar och utdelningar till ägare. Detta resultatmått vidhåller att inget positivt resultat kan identifieras tills dess kapitalet har blivit bibehållet. Sammanfattningsvis är alltså resultatet = EK_{ub}-Ek_{ib} för samma år.[48] Man kan säga att förmögenhetsprincipen står i motsatt relation till aktivitetsprincipen.

[46] Grundläggande redovisningsteori 5e uppl. s. 89-90, Gröjer
[47] Hicks 1966
[48] Financial accounting theory and analysis, Schroeder, Clark, Cathey, s. 128-129

3.5 Om obestånd

3.5.1 Förmånsrättslagen

Understiger tillgångarna skulderna får inte alla borgenärer sin rättmätiga andel och då gynnas de som har gjort äganderättsförbehåll eller de som har förmånsrätt[49]. Har man däremot en oprioriterad fordran som saknar förmånsrätt kommer man sist i ledet dvs. man får betalt sist av alla, de enda som är sämre gynnade är aktieägarna.

Bland de fordringar med förmånsrätt har särskild förmånsrätt förtur framför allmän förmånsrätt.[50]

Exempel på särskild förmånsrätt kan t.ex. vara inteckning i fast egendom, och exempel på allmän kan vara arbetstagares fordran på lön.

Även om man har exempelvis särskild förmånsrätt, innebär inte detta automatiskt att man har samma rätt som en annan borgenär som har särskild förmånsrätt då det även bland dessa finns en inbördes rangordning, ju lägre paragrafnummer i förmånsrättslagen desto bättre rätt, detsamma gäller för allmän förmånsrätt vilket innebär att t.ex. fordringar för revisionsuppdrag enl. 10a§ har bättre rätt än arbetstagares fordran på lön enl. 12§.

Däremot har alla fordringar utan förmånsrätt lika rätt.

3.5.2 Likvidation

Likvidation är ett alternativ till konkurs för associationer såsom aktiebolag. När ett bolag likvideras säljs dess tillgångar ut och fördelas sedan mellan dess borgenärer.[51]

Det finns två sätt att träda i likvidation, antingen frivilligt eller genom tvång. Ett bolag kan tvångslikvideras av många anledningar såsom exempelvis majoritetsmissbruk och dylika orsaker men i denna uppsats ligger fokus på likvidation pga. kapitalbrist. Lagen säger att man genast ska upprätta en kontrollbalansräkning och låta revisor granska denna om misstanke finns att bolagets eget kapital understiger hälften av registrerat aktiekapital[52], även kallat kritisk gräns. Anledningen till detta är att skydda borgenärer då aktiebolag generellt inte har något personligt betalningsansvar. Registrerat aktiekapital är i privata aktiebolag minst 100

---

[49] Redovisningens A till Ö 06/07 s.425, Danielsson m.fl., Industrilitteratur, FAR förlag
[50] 15§ Förmånsrättslagen
[51] Tillhandahållande av information om konkurser från kronofogden http://www.kronofogden.se/kfmrattsinformation/handledningarmm/konkursforetagsrekonstruktionackord/likvidation.4.14db52b102ed4e5fe380006838.html , 7/4-07 kl. 16.00

000kr[53], och i publika bolag minst 500 000kr.[54] Därefter hålls en kontrollstämma där man beslutar om de åtgärder som krävs för att få det egna kapitalet intakt, efter detta sker en uppföljning senast 8 månader senare då man har en ny kontrollstämma, är inte aktiekapitalet intakt här gäller att bolaget bör likvideras.

När man beräknar det egna kapitalets storlek efter att ha uppnått den kritiska gränsen, har man rätt att ta till vissa åtgärder som annars inte är tillåtna, bl.a. att värdera tillgångar till nettoförsäljningspriset, alltså deras marknadsvärde.[55] Detta följer god redovisningssed men ligger utanför den vanliga redovisningen.

[52] 25:13 Aktiebolagslagen (2005:551)
[53] Ibid 1:5
[54] Ibid 1:14
[55] Ibid 25:14

Tillvägagångssättet när likvidationsmisstanke föreligger illustreras nedan i ett schema:[56]

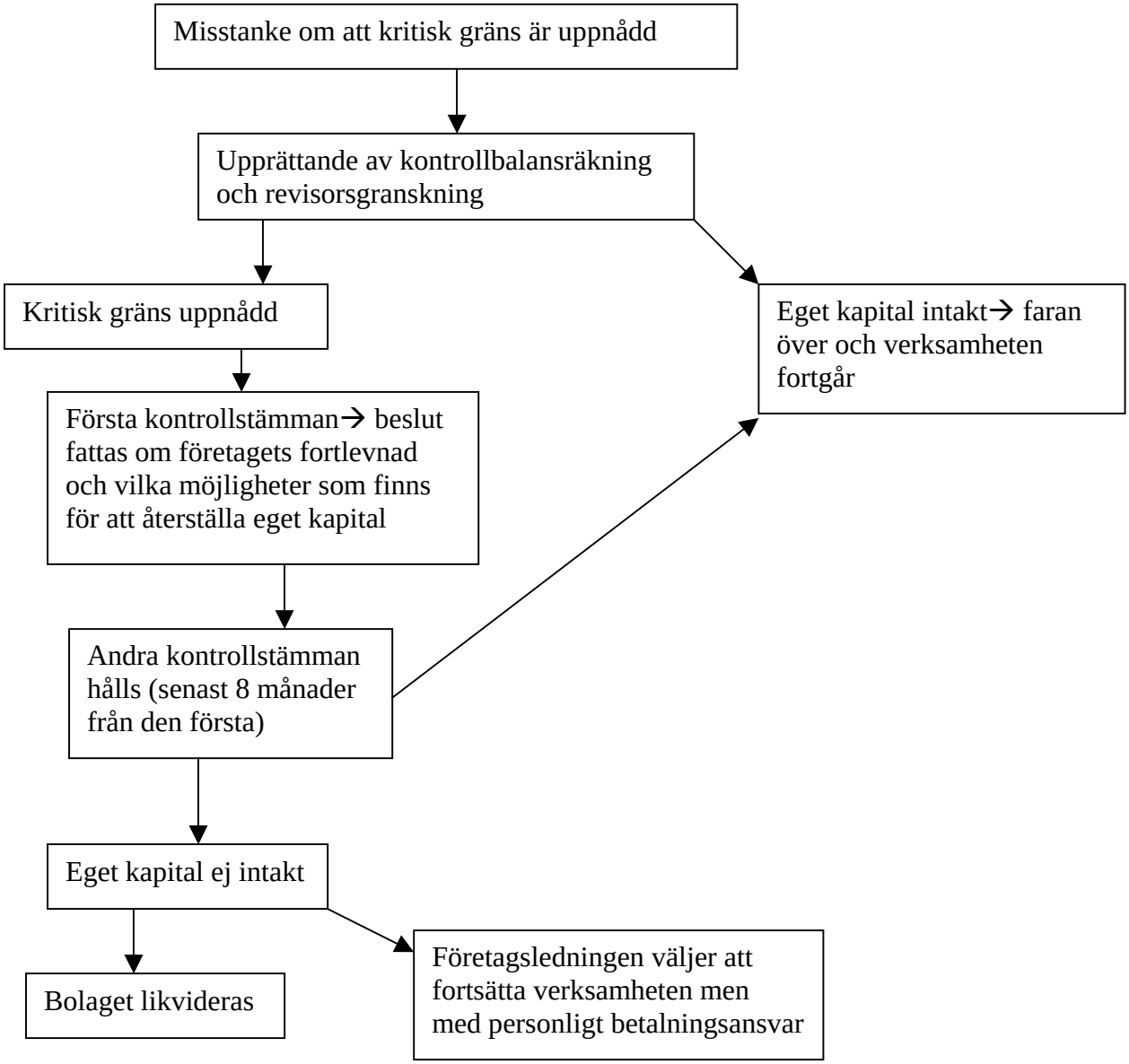

Detta förfarande ska dokumenteras!

[56] Egen illustration

3.6 IASB´s ramverk

Ambitionen är inte att ge en fullständig redogörelse för behandlade IAS standarder. Målet är snarare att ge en förståelse för rekommendationerna och hur de är uppbyggda. Standarderna är väldigt komplicerade och svårbegripliga i dagsläget. Detta medför att jag försökt sammanfatta standarderna så lättförståeligt som möjligt för att underlätta för läsarna. Vidare har jag medvetet valt bort delar av rekommendationerna då dessa ej är relevanta för undersökningen.

3.6.1 IAS 16 Materiella anläggningstillgångar

IAS 16 föreskriver att verkligt värde "är det belopp till vilket en tillgång skulle kunna överlåtas mellan kunniga parter som är oberoende av varandra och som har ett intresse av att transaktionen genomförs"[57]
Anskaffningsvärdet består av inköpspris inkl. avgifter, skatter samt ev. övriga kostnader för att inrätta tillgången i verksamheten, minus ev. rabatter.

IAS 16 säger att man har rätt att antingen värdera tillgångar till anskaffningsvärde minus ackumulerade avskrivningar eller att använda omvärderingsmetoden vilken innebär att de anläggningstillgångar som tillförlitligt kan värderas, kontinuerligt ska värderas till verkligt värde vid omvärderingstidpunkten.[58]
Värderingen av tomt och fastigheter bör göras av oberoende värderingsmän och maskiner och inventarier ska fastställas till marknadsvärde. Man värderar olika ofta beroende på tillgångsslag, tillgångar vars värde fluktuerar mycket kan behöva omvärderas en gång per år, samtidigt som tillgångar vars värdeförändring är liten kanske bara behöver omvärderas en gång vart femte år.
Vidare föreskriver IAS 16 att när en anläggningstillgång omvärderas ska alla anläggningstillgångar av samma tillgångsslag samtidigt omvärderas, detta görs för att minska selektiv värdering där företagen skapar en mer positiv bild än den reella.
Ökar en tillgångs redovisade belopp i samband med omvärdering ska detta redovisas direkt mot eget kapital som "omvärderingsreserv". Om det däremot rör sig om en tillgång som tidigare minskat i värde men nu ökat i värde ska den del som tillgången skrivits ned med,

[57] IAS 16 P. 8 s. 266, Internationell redovisningsstandard i Sverige 2005, FAR förlag
[58] Ibid, P. 30-31 s. 270

redovisas i resultaträkningen som intäkt. Detta till följd av att minskningar i värde redovisas som kostnad i resultaträkningen förutom i de fall det finns en kreditreserv i omvärderingsreserven hänförlig till den tillgången.
När tillgången tas bort från balansräkningen kan omvärderingsreserven överföras till balanserade vinstmedel.[59]

3.6.2 IAS 39 Finansiella instrument

IAS 39 skall tillämpas på alla tillgångar och skulder som går in under definitionen av finansiellt instrument i IAS 32. Definitionen som IAS 32 har är ”Ett *finansiellt instrument är varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång i ett företag och en finansiell skuld eller ett egetkapitalinstrument i ett annat företag”*. En finansiell tillgång kan vara i kontanter, en rätt att erhålla kontanter eller en rättighet att byta ett finansiellt instrument mot ett annat under föredelaktiga villkor[60]. En finansiell skuld är en skyldighet att erlägga kontanter eller annan finansiell tillgång eller ett åtagande att byta ett finansiellt instrument mot ett annat under ofördelaktiga villkor[61]. Ett egetkapitalinstrument är en residual rätt i ett företags nettotillgångar.

Det finns två undergrupper till de finansiella instrumenten, vilka är primärinstrument och derivatainstrument. Primärinstrument ett samlingsnamn som visar på en egendom, man menar då ett innehav av en konkret tillgång och inte bara en rättighet att i framtiden köpa eller sälja något, ex obligationer och leverantörsskulder[62]. Ett derivat ger ej upphov till affärshändelse i traditionell mening. Istället ett kontrakt som ger en rättighet eller skyldighet till någonting i framtiden som gör att en eller flera av de risker som finns i derivatets s.k. underliggande egendom överförs mellan den som ställt ut derivatet och den som förvärvat det [63]. Ett derivat måste alltid avse någon form av sådan underliggande egendom, vilket ex kan utgöras av primärinstrument som aktier, tillgångar med ekonomiska värden, ex på derivat är optioner och terminer.

[59] Ibid, P. 32-41 s. 271-272,
[60] Internationell redovisningsstandard i Sverige (2005), s. 443
[61] Ibid s. 444
[62] Ibid s. 463
[63] Internationell redovisningsstandard i Sverige (2005), s. 443

Vid anskaffningstillfälle ska tillgångar och skulder värderas till verkligt värde[64], verkligt värde defineras som *”överenskommet pris mellan en köpare och en säljare som är kunniga, är oberoende av varandra och har ett intresse av att transaktionen genomförs”*[65]. I praktiken beräknas verkligt värde utifrån marknadsvärde och därefter används olika värderingsmodeller som är accepterade i branschen. Efter första redovisningstillfälle skall de finansiella instrumenten delas upp i olika kategorier, efter hur de ska redovisas och värderas.[66] Det kan uppstå problem då man skall bestämma vilken kategori de olika finansiella instrumenten ska tillhöra, eftersom det får konsekvenser för balansräkningen och resultaträkningen.

Dessa kategorier uppkommer efter första redovisningstillfället och ska därefter värderas efter nedanstående sätt

Finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel

- värdering ska ske till verkligt värde vilket leder till att värdet på bokslutsdagen kan variera på grund av marknadens fluktuationer. De orealiserade värdeförändringarna ska påverka resultaträkningen. Att de finansiella instrumenten som innefattas i den här kategorin ska säljas eller återköpas på kort tid gör det troligt att det finns en aktiv marknad och att det då inte behövs någon bedömning av det verkliga värdet[67] .

Investeringar som innehas till förfall

- Dessa utgörs av finansiella placeringar med fast löptid. De ska värderas till upplupet anskaffningsvärde genom användande av effektivräntemetoden. Vid värdering till upplupet anskaffningsvärde påverkas inte värdet i balansräkningen av fluktuationer i investeringens verkliga värde. Det innebär att endast realiserade vinster och förluster redovisas i resultaträkningen [68].

Fordringar och skulder

- Dessa fordringar och skulder har sitt ursprung i företaget. Värdering sker till upplupet anskaffningsvärde. Här påverkas inte värdet i balansräkningen av fluktuationer i

[64] Ibid p. 43
[65] Ibid p. VT 71
[66] Ibid p. 45
[67] Ibid s. 592
[68] Ibid

fodringens eller skuldens verkliga värde och därför påverkas inte resultaträkningen av orealiserade värdeförändringar[69].

Finansiella tillgångar som kan säljas

- Tillgångarna inom denna kategori ska värderas till verkligt värde och förändringar i verkligt värde redovisas direkt mot eget kapital och först vid avyttring redovisas den ackumulerade vinsten eller förlusten[70]. Eventuella felbedömningar påverkar endast balansräkningen eftersom värdeförändringar redovisas direkt i eget kapital.

KATEGORI	VÄRDERING	VÄRDEFÖRÄNDRING
Finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel	Verkligt värde	Orealiserade och realiserade vinster och förluster redovisas i resultaträkningen
Investeringar som innehas till förfall	Upplupet anskaffningsvärde	Realiserade vinster och förluster redovisas i resultaträkningen
Finansiella tillgångar som kan säljas	Verkligt värde	Orealiserade vinster och förluster redovisas direkt i EK och överförs till RR när de realiseras
Fordringar och skulder	Verkligt värde	Realiserade vinster och förluster redovisas i resultaträkningen

3.6.3 IAS 40 Förvaltningsfastigheter

Förvaltningsfastigheter är mark eller byggnad, alternativt både och som innehas i syfte att ge intäkter i form av hyra eller värdestegring. Förvaltningsfastigheter skiljer sig från

[69] Ibid
[70] Ibid

rörelsefastigheter på så sätt att de är oberoende av andra tillgångar för att ge upphov till ett positivt kassaflöde. Exempel på förvaltningsfastigheter är t.ex. mark som innehas för att ge en långsiktig värdestegring och byggnader som hyrs ut genom operationell leasing.[71]
En förvaltningsfastighet ska redovisas som tillgång när framtida ekonomiska fördelar hänförliga till tillgången kommer att infalla och värdet kan beräknas tillförlitligt.[72]

Vid anskaffningstidpunkten ska en förvaltningsfastighet tas upp till anskaffningsvärde plus transaktionskostnader. Detta utgörs av inköpspris samt kostnader direkt hänförliga till köpet såsom exempelvis kostnader för juridiska tjänster.[73]

Efter första värderingen kan företagen välja att redovisa förvaltningsfastigheten till verkligt värde eller till anskaffningsvärde. I de fall företagen väljer verkligt värde ska vinster och förluster som uppkommer i samband med att värdet förändras redovisas i resultaträkningen för aktuell period.
Verkligt värde är det pris som fastigheten skulle kunna säljas för i en transaktion mellan kunniga, oberoende parter som har ett intresse av att transaktionen genomförs. Fastställt verkligt värde bestäms i samband med en avyttring av tillgången och det verkliga värdet ska återspegla marknadsvillkoren på balansdagen. Värdet är knutet till en given tidpunkt då marknaden är föränderlig och kan vara felaktigt om det uppskattats vid en annan tidpunkt.
Det verkliga värdet ska återspegla bl.a. inkomster från hyror och antaganden om framtida hyresavtal. Aktuella priser på en aktiv marknad för liknande fastigheter med liknande förhållanden är en bra värderingsgrund.[74]

Saknas aktuella priser för liknande förhållanden kan företaget beakta andra typer av uppgifter såsom;[75]

- Priser på en aktiv marknad av en annan typ av fastigheter
- Senaste priser för liknande fastigheter efter justeringar för förutsättningar i ekonomin
- Nuvärdet av uppskattade framtida betalningsströmmar

[71] Ibid, IAS 40 p. 5,7-8 s. 640
[72] Ibid, p. 16 s. 642,
[73] Ibid, p. 20-21 s. 642,
[74] IAS 40 p. 33,35-40,45 s. 644-645, Internationell redovisningsstandard i Sverige 2005, FAR förlag
[75] Ibid, p. 46 s. 646

Går det inte att fastställa verkligt värde ska fastigheten värderas till anskaffningsvärde. Man kan även välja att värdera till anskaffningsvärde redan från början. Detta ska göras i enlighet med reglerna i IAS 16 såvida inte tillgången klassificeras som en lagertillgång som i så fall ska redovisas enligt IFRS 5.[76]

När en förvaltningsfastighet avyttras kan den inte längre redovisas som en tillgång. Vinst eller förlust i samband med avyttringen inträffar om avyttringssumman skiljer sig från tillgångens redovisade värde och redovisas i resultaträkningen.[77]

3.7 Agentteorin

Agentteorin än en deskriptiv redovisningsteori som förklarar redovisningspraxis och standarder. Det grundläggande antagandet i agentteorin är att individer maximerar sin egen nytta.
Ett agentförhållande har två typer av intressenter, agenten och principalen. Agenten i detta förhållande påtar sig en uppgift att handla för principalens räkning. Ett exempel på ett agentförhållande är det mellan ett företags aktieägare (principaler) och dess ledning (agenter). Anledning till att detta förhållande uppstår är att principalerna inte har tillräcklig expertis för att leda ett företag och de behöver därför en kvalificerad företagsledning som fattar beslut åt dem. Som tidigare nämnts försöker båda parterna maximera sin egen nytta och eftersom det är svårt för aktieägare att hela tiden övervaka företagsledningen finns alltid risken att agenten maximerar sin egen nytta på principalens bekostnad.
Förespråkare för agentteorin hävdar att denna hjälper till att förklara finansiella rapporter och frånvaron av en fullständig redovisningsteori. Problemet med denna teori är att den är politiskt och socialt inkorrekt eftersom den förutsätter att alla är egoistiska och agerar för sin egen nytta. Denna teori kan förklara bristen på en enhetlig och fullständig redovisningsteori pga. de olika intressen som finns involverade i finansiell rapportering. På detta sätt förklarar agentteorin varför det finns så många olika redovisningspraxis och är således deskriptiv.[78]

[76] Ibid, p. 53,56 s. 647
[77] Ibid, p. 66,69 s. 649

3.8 The Capital Maintenance Concepts

Denna teori har sitt ursprung i förmögenhetsprincipen eftersom man mäter förändring i välstånd genom att jämföra företagets nettotillgångar UB-IB.
De två primära koncepten är finansiell kapitalförsörjning eller financial capital maintenance (FCM) och fysisk kapitalförsörjning eller physical capital maintenance (PCM).
Avkastning på kapital enligt FCM inträffar när den monetära summan av företagets nettotillgångar UB överstiger dess IB för samma år och exklusive ägartransaktioner såvida man väljer att inte ta hänsyn till inflationen. Detta synsätt är uppdelat i två delar, den ena delen tar hänsyn till inflationen och den andra gör det inte.[79] Man kan säga att den delen av FCM som inte tar hänsyn till inflationen mäter resultat genom att mäta förändringen i monetära värden. Den delen som tar hänsyn till inflationen mäter i stället förändringen i köpkraft. Detta synsätt är transaktionsbaserat.[80] Ett transaktionsbaserat synsätt kräver att förändringar i företagets resultat ska bero på transaktioner. Detta ger upphov till och stödjer realisationsprincipen.

PCM implicerar att en avkastning på kapital inträffar när den fysiska produktionskapacitetens UB överstiger dess IB för samma år och exklusive ägartransaktioner. Detta synsätt menar att resultatet endast kan identifieras efter att tillgångar som direkt behövs för att generera intäkter (operating assets) bytts ut eller bibehållits.
Fysisk produktionskapacitet vid en given tidpunkt är lika med nuvärdet av de nettotillgångar som används för att generera intäkter.[81] PCM kräver att tillgångar och skulder redovisas enligt nuvärden. Därför är det viktigt att man fastställer en värderingsbas så att man kan ge överskott i tillgångar ett monetärt värde[82]

En stor skillnad mellan dessa synsätt är hur de behandlar intäkter och kostnader som ligger utanför den normala verksamheten. Denna typ av intäkter/kostnader uppstår när värdet på en tillgång ändrar värde under en redovisningsperiod, exempelvis när en fastighet ökar i värde. PCM inkluderar inte denna typ av intäkter i resultatet utan förändringen förs direkt mot eget kapital. Detta till skillnad mot FCM som för förändringen genom resultatet.

---

[78] Financial accounting theory and analysis s. 114-116, Schroeder, Clark, Cathey
[79] Advanced financial accounting 6th edition, Lewis, Pendrill, s. 50
[80] Financial accounting theory and analysis, Schroeder, Clark, Cathey, s. 129
[81] Ibid
[82] Advanced financial accounting 6th edition, Lewis, Pendrill, s. 51

4. Empiri

I detta kapitel kommer resultaten från undersökningarna redovisas, empirin är uppdelad i två delar, dels enligt den kvantitativa ansatsen, och dels enligt den kvalitativa

4.1 Kvantitativ

4.1.1 Empirisk diskussion

Den ursprungliga angreppspunkten i den kvantitativa ansatsen var att redogöra för hur olika branscher påverkats av värdering till verkligt värde i olika typer av materiella tillgångar. Det visade sig dock att den i stort sett enda bransch som hittills använt sig av denna typ av värdering är förvaltningsfastighetsbranschen och därför har denna del av uppsatsen fokuserat på enbart just förvaltningsfastigheter och empirin reflekterar således endast denna bransch.

Här kommer de förvaltningsfastighetskoncerner som använder sig av IAS 16, IAS 39 samt IAS 40 att få sitt eget kapital före- och efter införandet av de nya redovisningsprinciperna jämfört. Alla förändringar i eget kapital kommer tas med som en klumpsumma. De största förändringarna beror på IAS 40 just eftersom det rör förvaltningsfastighetskoncerner, de poster som berör IAS 40 är förutom den reella förändringen i värde (vilket oftast är den största förändringen) även sådana poster som t.ex. återföring avskrivningar och återföring projektutgifter.

I och med att endast ett fåtal branscher använde sig av värderingar till verkligt värde gjordes även en uppföljning på detta för att undersöka anledningen till varför.
Förfrågan gjordes till några av de största noterade bolagen på Stockholmsbörsens large cap lista däribland Ericsson där de förfrågade bolagen ombads svara på eller ge en motivering till varför just de inte använde sig de standarder som rör värdering till verkligt värde.
Motiveringen till varför de bolag som svarade, inte gjorde det var att många av denna typ av bolag omsätter sina anläggningstillgångar så snabbt vilket skulle göra att effekterna bara skulle bli marginella i förhållande till kostnaden för att göra värdering till verkligt värde. Och eftersom denna standard är frivillig tillämpar dessa bolag fortfarande värdering till historiskt anskaffningsvärde. Ericsson resonerade även om vilken typ av bolag som gjorde detta och där

nämndes primärt fastighetsbolag eftersom dessas tillgångar inte förbrukas i samma takt som för andra typer av företag såsom industrier mm.

4.1.2 Presentation av undersökta bolag

Att alla dessa bolag är fastighetsbolag har uppsatsen redan resonerat sig fram till och en vidare förklaring om deras verksamhet behövs därmed inte. Här nämns snarare bara vilka bolag som innefattades i undersökningen tillsammans med en väldigt kortfattad presentation av dem.

Fabege- är nordens största börsnoterade fastighetsbolag, bolaget grundades 1924 och är primärt verksamt i Stockholms innerstad men även i de norra och södra delarna av Stockholm. Fabege har ca 140 anställda.

Wallenstam- grundades 1944, har ca 300 fastigheter i regionerna Stockholm, Göteborg och Helsingborg men 89% av beståndet finns i Göteborg och Stockholm, Wallenstam har varit noterade på börsen sedan 1984.

Hufvudstaden- bildades 1915 av bland andra Ivar Kreuger, Hufvudstaden verkar framförallt i Stockholm och Göteborg eftersom de vill verka i centrala miljöer.

Fastpartner- bildades 1987 och noterades på O-listan 1994. Fastpartner fokuserar sitt fastighetsbestånd till Stockholmsregionen.

Ljungberggruppen- bildades 1946 och noterades 1994 på O-listan men är numera ett midcapbolag. Bolaget fokuserar på handelsfastigheter i hela Sverige samt kontorsfastigheter i Stockholmsregionen.

Wihlborgs- bildades 1924 och fokuserar på att äga, förvalta och utveckla kommersiella fastigheter i Öresundsregionen med förvaltningsenheter i Malmö/Lund, Helsingborg, samt Köpenhamn.

Castellum- verkar i Göteborgsområdet, Öresundsregionen, Stockholmsregionen, Östra Götaland och Mälardalen men fokuserar framförallt på de tre storstadsregionerna. Castellum har cirka 185 anställda.

Kungsleden- börsnoterades 1999 och har numera ungefär 120 anställda samt ca 600 fastigheter. Verkar i 128 kommuner i Sverige men 48% står de tre storstadsregionerna för.

4.1.3 Resultat av undersökningen

Diagram 1

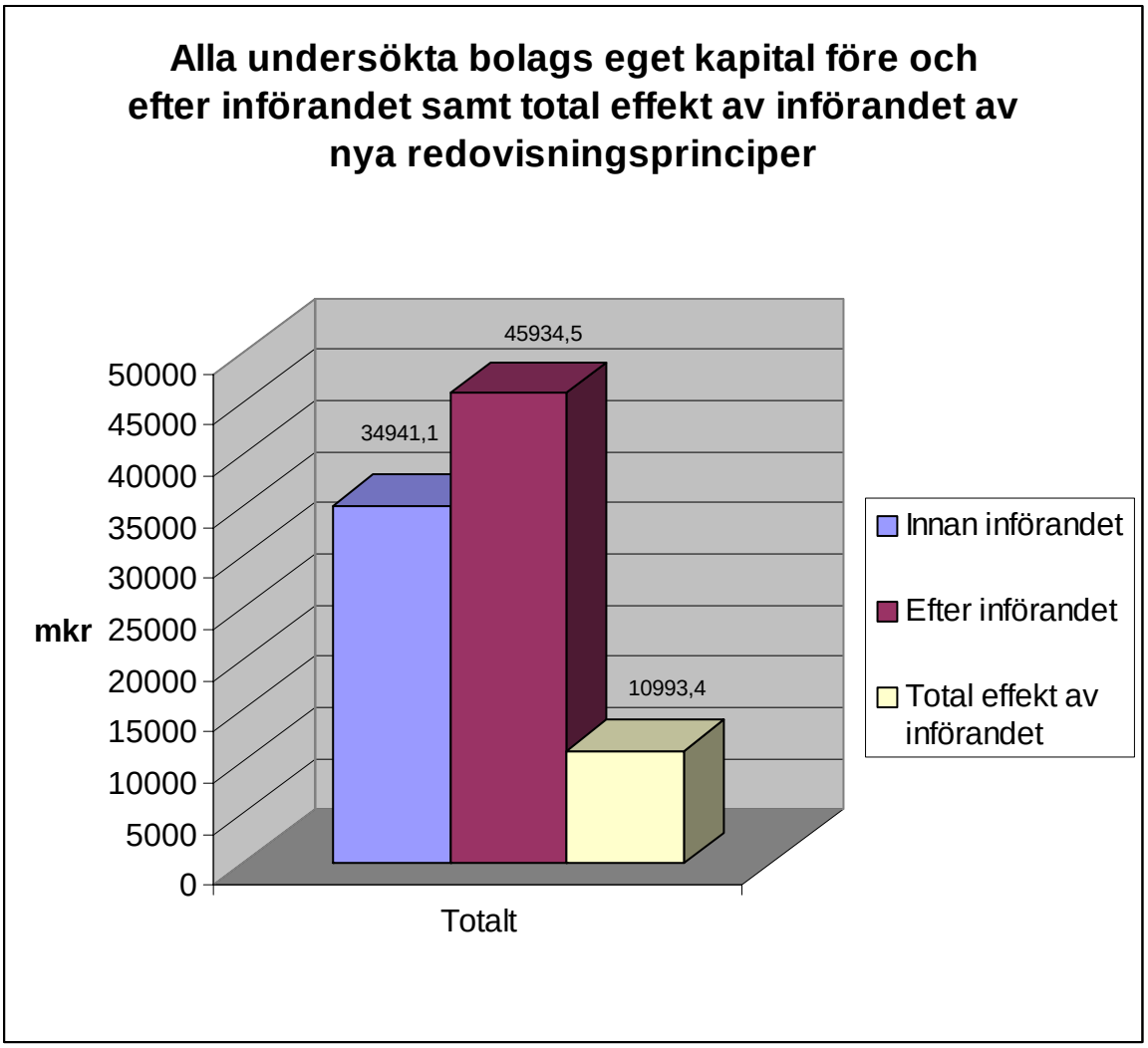

Här ser man att de nya redovisningsprinciperna ökar eget kapital med en ganska stor andel, ökningen motsvarar ca 31% vilket i sammanhanget måste betraktas som en avsevärd ökning.

4.2 Kvalitativ

De frågor som ligger till grund för intervjuerna är det meningen ska motsvara frågeställningen, men även ge en vidare inblick i problemområdet för att ge ett bra underlag för analysen

1. Om man utgår från aktiebolagslagens regler om likvidation pga. kapitalbrist kommer i de fall företagen får en starkare balansräkning i och med värdering till marknadsvärde, det ta längre tid för företag att hamna i ekonomisk kris?

Karlestedt: När du har rätt att skriva upp tillgångar kommer eget kapital öka. Underskott ska enligt ABL 25:13 överstiga hälften av registrerat aktiekapital. Ett bolag som skriver upp tillgångarna ökar eget kapital vilket leder till en ökad uthållighet, dvs. man klarar sig längre eftersom man får ett större eget kapital. Detta förutsätter att man binder upp eget kapital och inte delar ut det.

Jäderström: En kontrollbalansräkning ska upprättas när man misstänker att mer än hälften av det egna kapitalet är förbrukat. Bedömningen om mer än hälften av kapitalet är förbrukat skall göras med utgångspunkt ifrån de redovisningsregler som normalt gäller för den juridiska personens löpande redovisning.
För mindre företag, K1 och K2, påverkas inte situationen då en värdering även i framtiden skall göras till anskaffningsvärdet.
Större företag, K4 och eventuellt K3, kommer sannolikt i framtiden att få en möjlighet att göra en värdering till verkliga värden, dvs. nuvärdet av framtida kassaflöden.
Borgenärsskyddet påverkas inte i teorin vid en värdering till verkligt värde i större företag om detta understiger det historiska anskaffningsvärdet. I båda fallen skall en värdering göras till det verkliga värdet, dvs. nuvärdet av framtida kassaflöden.
Borgenärsskyddet kan försämras vid en värdering till verkligt värde i större företag om detta överstiger det historiska anskaffningsvärdet. I detta fall kommer företaget senare in i det läge då en kontrollbalansräkning skall upprättas.
I praktiken finns det en risk för att borgenärsskyddet blir försämrat vid en värdering till verkligt värde. Det kan vara svårt för en företagsledning att skriva ned det bokförda verkliga värdet till ett nytt lägre verkligt värde om det innebär att man startar en ekonomisk kris.

2. Om företag som använder sig av värdering till marknadsvärde väl hamnar under den kritiska gränsen kan man tänka sig att det blir svårare för dessa att återställa det egna kapitalet?

Karlestedt: Ett bolag får kraftiga förluster som först täcks upp av tidigare års vinster och reservfonder, när dessa är upplösta förbrukas aktiekapitalet. Om man då nått så långt att man redan skrivit upp sina tillgångar så faller bolaget på att förutsättning för fortsatt drift dvs. att driva en uthållig verksamhet då har försvunnit. Detta leder till att man måste agera snabbare och att inga räddningsplankor finns kvar eftersom man inte längre kan skriva upp sina tillgångar vilket leder till en innehållslös kontrollbalansräkning. Tillgångar har redan värderats till marknadsvärde och detta leder till en väldigt låg fallhöjd och därmed hinner inte borgenärerna reagera.

Jäderström: Ja, eftersom alla resurser som kan öka tillgångarnas värde kan vara uttömda. Det finns inte några reserver att ta av. Redovisningsprincipen är mer aggressiv och det kan vara svårt att göra något ytterligare för att klara gränsen att mer än hälften av det egna kapitalet skall vara intakt.

3. Kommer borgenärsskyddet försvagas?

Karlestedt: Eftersom det blir en så kort frist försämras borgenärsskyddet. Därför är det viktigt att gå i likvidation snabbare eftersom en fortsatt drift sannolikt påverkar borgenärerna negativt. Revisorn får därför mycket ansvar och måste agera kraftfullt och snabbt. Detta kullkastar även nuvarande konkurslagstiftning som med de nya standarderna inte blir tillräckligt tydlig och praktiskt tillämpbar. När byggnader t.ex. inte är helt nedskrivna trots att de är fallfärdiga pga. ålder uppstår problem eftersom ytterligare nedskrivningar inte görs utan snarare uppskrivningar, detta leder till att det inte finns någon fallhöjd. Man borde även värdera insatser för att upprätthålla marknadsvärdet såsom t.ex. kostnader för grundning, fasadfogar, takbeklädnad, hissar, soprum mm. detta ska alltså värderas ner om det är i dåligt skick. Köpvärdet behöver inte motsvara marknadsvärdet. Fastigheten bör vara i så gott skick att det motsvarar marknadsvärdet vilket sannolikt inte kommer ske. Det är alltid en köpare som driver upp priset och denna dynamik påverkar marknadsvärderingen. Staten kommer sannolikt att förändra konkurslagstiftning och utdelningsreglerna kommer rimligtvis att förändras vilket gör att utdelning troligen inte kommer att tillåtas såvida inte

värdeförändringen är varaktig. I fastigheter, gruvor och skogsmark kan nog värdeförändringen räknas som varaktig men inte för exempelvis produktionsenheter som efter några år inte kommer att ha något värde om fastigheten är ensidigt anpassad. Viktigt att tänka på är att uppskrivningar bör ske med försiktighet och urskiljning dvs. att inte alla objekt kan skrivas upp.

Jäderström: Ja det låter rimligt eftersom man får mindre marginaler om det verkliga värdet ligger ovanför anskaffningsvärdet. Detta gör även att man får signaler om företagets finansiella position i ett senare skede vilket rimligtvis är till nackdel för borgenärerna.

4. Om borgenärsskyddet försvagas, vilken typ av fordringar blir mest lidande, de med särskild eller allmän förmånsrätt eller oprioriterade fordringar?

Karlestedt: Det beror på vilken typ av subjekt du tittar på. Bl.a. fastighetsägare och revisorer har bra rätt och klarar sig därför lindrigt. Bankerna klarar sig bra tack vare att de har företagshypotek och borgen. Fordringar med särskild förmånsrätt klarar sig bra eftersom de har pant. När den särskilda förmånsrätten fått sitt går resterna över till den allmänna förmånsrätten och det är sannolikt här de stora förlorarna finns. Anledningar till att man vill öka sin tillgångs marknadsvärde kan vara att man vill belåna den, få upp eget kapital eller dela ut mer till ägarna för att de ska slippa vänta på sin avkastning. Delar man ut har banken full täckning. De lidande blir därför de med allmän förmånsrätt alternativt de oprioriterade fordringarna. Dessutom blir reaktionstiderna kortare.

Jäderström: De mest lidande blir de som ligger längst ner på skalan. Det är rimligt att den borgenär som får som siste man i dag kommer att förändras i och med en värdering till verkligt värde. Detta skulle leda till en förskjutning så att den borgenär som får som siste man med de nya redovisningsreglerna ligger högre upp i förmånsordningen än den som får som siste man med gamla regler.

5. Vilka branscher gynnas mest av värdering till marknadsvärde?

Karlestedt: Till att börja med har detta hänt tidigare, T.ex. SJ som på 70-talet uppvärderade sin vagnpark och därför blev solventa. Branscher som gynnas är fastighetsbranschen gruvbranschen och skogsbranschen men även mark och produktionsenheter med lågt

investeringsvärde men som har ett högt återanskaffningsvärde. Däremot skulle sannolikt inte exempelvis Telia tjäna på att värdera sitt kopparnät till marknadsvärde.

Jäderström: När det gäller materiella anläggningstillgångar är det primärt fastighetsbolag, gruvbolag och skogsbolag som gynnas. Denna typ av bolag har tillgångar med ett tydligare marknadsvärde jämfört med exempel utvecklingsbolag med egenutvecklade immateriella tillgångar. Externa värderingsmän kan värdera denna typ av tillgångar mer tillförlitligt. Detta ger bättre förutsättningar för att skriva upp värden. Jämför man detta med exempelvis immateriella tillgångar så kan uppskrivningar av dessa ses som mer aggressivt eftersom det för denna typ av tillgångar inte finns en marknad på samma sätt som för fastigheter

6. Hur påverkas jämförbarheten då två alternativ (anskaffningsvärde och verkligt värde) tillåts enligt relevanta IAS standarder?

Karlestedt: Företag som vill värdera upp sina tillgångar vill kunna jämföra med andra företag och marknader. Jämförbarheten ökar för betraktaren med lika värdering oavsett var du tittar på den. På detta sätt ökar jämförbarheten. Vissa svårigheter pga. att vissa använder anskaffningsvärde och vissa marknadsvärde men eftersom man förtydligar noterna så får läsaren ändå all information som behövs och därför ökas jämförbarheten. Alla tillgångar i samma tillgångsslag ska värderas enligt samma princip. Jämförbarheten kommer alltså öka! All relevant information för att bedöma tillgångsmassan kommer att finnas och när substansen är synlig ökar jämförbarheten

Jäderström: Enhetligheten är viktig för att kunna jämföra företag med varandra.
Ju större inslag av värdering som tillåts desto mindre och sämre blir jämförbarheten mellan företagen eftersom det tillkommer en subjektivitetsfaktor där olika företag kan värdera en liknande tillgång helt olika. Samtidigt som anskaffningsvärdet är lätt att verifiera och kontrollera.
Vid värdering av företag påverkar dock valet av metod vanligtvis inte värdet på företaget. Nuvärdet av kassaflödena påverkas inte av vilken värderingsprincip som företaget valt. De professionella aktörerna på marknaden intresserar sig framför allt för nuvärdet av de framtida kassaflödena. De som inte förstår betydelsen av kassaflödena för ett bolag värde kan dock tro att ett bolag har ett större värde om en värdering görs till verkligt värde i stället för till anskaffningsvärdet.

7. Vilken värderingsprincip föredrar du, vad är enklast och bäst?

Karlestedt: Revisorer föredrar anskaffningsvärde eftersom det är verifierbart och enkelt att bekräfta. Marknadsvärde är begränsat eftersom värderingen beror på vem som värderar. Det är lätt att revidera anskaffningsvärdet och dessutom ser inte aktieägarna spannet som möjliggör övervärdena och kan inte kräva utdelning pga. detta. Är det utdelningsbart försämras allt borgenärsskydd samt reaktionstiden. Anglosaxiska skolan driver på för att marknadsvärdering ska införas för att gynna nuvarande aktieägare. Lagstiftarna kommer att anpassa lagen och dessutom kommer sannolikt praxis skärpa årsredovisningarna så att utdelningar inte kan ske hur som helst. Ett exempel på att marknadsvärdering är svårt och subjektivt är ädelstensbranschen där marknadsvärderingar kan skilja med flera hundra procent beroende på vem som utför värderingen. En uppskrivning är icke realiserad och kommer öppet noteras som en uppskrivning. Det är svårt att känna beskattningen i ett bolag och mycket måste hållas isär så att en betraktare inte helt lätt kan se vilken del av resultatet som ska beskattas.

Jäderström: Utvecklingen mot verkligt värde är lite väl aggressiv och mycket mer komplicerad. Det är svårt att både upprätta och revidera värderingar.
Det är positivt att det inte kommer att gå längre ner i företagskategorierna då dessa företag och deras omgivning ofta har en mer begränsad kompetens att hantera värdering till verkligt värde. Större bolag har mer resurser och kompetens att göra korrekta värderingar. Det innebär dock inte att de alltid gör korrekta värderingar då de kan tänkas vara för optimistiska i sina bedömningar.

8. Är dessa nya regler samt det potentiellt försvagade borgenärsskyddet mest applicerbart på stora eller små företag?

Karlestedt: Nuvarande lagstiftning kommer omarbetas och man kommer att göra en liten förändring i hur företag klassificeras. Företagen kommer delas upp i K1, K2, K3 och K4 bolag där K1-K2 inte kommer att beröras av internationell lagstiftning men däremot K3-K4. gränsen mellan K2 och K3 utgörs av 50/25/50[83]. Därför kommer den största förändringen ske

[83] Motsvarar 50 st. anställda, 25 miljoner kronor i balansomslutning och 50 miljoner kronor i nettoomsättning (författarens kommentar)

i större bolag. Tilläggas kan att även bolag som inte klassificeras som K3 eller K4 frivilligt kan välja att tillämpa K3 lagstiftning men man har då inte rätt att gå tillbaka. Denna lagstiftning kan attrahera finansiärer globalt och vinnare kommer sannolikt vara fastigheter, mark, gruva, skog. Konkurslagen kommer anpassas och bli mer rigorös och tuffare.

Jäderström: Det försvagade skyddet gäller främst för stora företag. Mindre företag kommer inte att beröras av de nya reglerna. I K2-bolag är försiktighetsprincipen även fortsättningsvis gällande. Man tillåter inte värdering till verkligt värde och man är restriktiv med uppskrivningar Man får till exempel inte aktivera internt upparbetade immateriella tillgångar. Dessa regler är snarare mer restriktiva än tidigare regler vilket rimligtvis därför leder till ett stärkt borgenärsskydd.
För K4-bolag kommer de internationella reglerna där verkligt värde tillåts att gälla. Däremot är det fortfarande osäkert hur reglerna för K3-bolag kommer att se ut. Som det ser ut nu kan dessa bolag välja att följa BFN´s rekommendationer eller välja ett hårdare regelverk i form av RR´s rekommendationer. Det är möjligt att det är samma princip som kommer att gälla för K3-bolag även i framtiden. Man får då välja om man vill följa BFN´s rekommendationer för K3-bolag eller om man ska följa de internationella reglerna för K4-bolag, som tillåter verkligt värde

5. Analys

I detta avsnitt kommer empirin analyseras, analysen är uppdelad i två delar, dels enligt den kvantitativa ansatsen och dels enligt den kvalitativa

5.1 Kvantitativ

Det visade sig att den undersökta branschens förändring av eget kapital i och med införandet av de nya standarderna påverkades signifikant på 2,5% nivå vilket uppmättes i ett signifikanstest i form av ett t-test (se bilaga 2).

Varför fastighetsbranschen?

Anledningen till att just fastighetsbranschen valt att tillämpa denna typ av värdering beror sannolikt på att den positiva påverkan på balansräkningen är så pass stor att de kostnader som uppkommer i samband med värderingen är förhållandevis små. Att det är just fastighetsbranschen som får en så stark påverkan beror på att deras tillgångssida ökar markant i samband med värdering till verkliga värden. Detta för att fastigheter är en tillgångstyp som snarare ökar i värde med åren än minskar, detta att jämföras med t.ex. en bil som förlorar i värde med tiden.

Potentiella orsaker till skillnader mellan bolagen

Anmärkningsvärt är att det är så stora skillnader mellan de olika fastighetsbolagen (se bilaga 1) t.ex. om man ser till värdeförändringen i Wallenstam vars egna kapital har ökat nästan tvåfalt och jämför denna med den marginellt lilla värdeförändring som skett i Fabege. Att finna orsaken till detta är svårt, man skulle kunna resonera kring att det beror på vilken region företagen verkar i då man skulle kunna tänka sig att de bolag som verkar i regioner med stora ökningar i bostadspriser (framförallt storstadsregionerna) får en mer markant ökning i eget kapital. Detta vågar jag påstå utan att ha gjort en korrelationsberäkning stämmer inte in på de observerade data som presenterats i bilaga 1. Exempel på detta är återigen Fabege som enbart verkar i Stockholm och trots det knappt har fått en förändring i det egna kapitalet, samtidigt som exempelvis Ljungberggruppen som verkar i hela Sverige har fått en fördubbling av det egna kapitalet.

Man kan även resonera kring att de stora skillnaderna mellan de olika koncernerna beror på att fastighetsbeståndet kan vara förhållandevis nyförvärvat för vissa koncerner samtidigt som vissa andra kanske har ägt sitt fastighetsbestånd under en längre tid vilket därför gett upphov till stora värdeförändringar. Huruvida detta stämmer eller ej har inte undersökts och det är därför svårt att uttala sig om det men det är en potentiell förklaring.
Ytterligare en förklaring kan vara det faktum att värdering är ganska godtycklig och därför varierar mycket från bolag till bolag, dessutom kan det vara så att vissa företag medvetet väljer att vara mer försiktiga än andra företag i sin värdering.

Varför de flesta branscher väljer bort marknadsvärdering

Anledningen till att det stora flertalet branscher väljer att inte använda värdering till verkligt värde bör som tidigare nämnt ligga i att det inte gynnar affärsledningens intressen. Jag anser att man kan applicera detta på agentteorin då affärsledningen väljer att inte ge en korrekt bild av företaget som ju verkliga värden egentligen är, med motiveringen att det inte lönar sig tillräckligt mycket. Detta till förfång för investerare och aktieägare som inte får en korrekt bild av företaget då anskaffningsvärdet ofta inte säger någonting om det verkliga värdet. Tilläggas kan att det finns en hel del företag som tillämpar t.ex. IAS 16 men dessa har då valt att använda sig av den tillåtna alternativa värderingen som föreskrivs i kapitlet och som motsvarar värdering till anskaffningsvärde.

5.2 Kvalitativ

Fortlevnadsprincipens tillämplighet

Att värdera tillgångar till marknadsvärde anser jag kan ses som ett uttryck att avyttra dem, sett ur detta perspektiv sätts fortlevnadsprincipen ur spel. Detta gäller särskilt för exempelvis förvaltningsfastighetsbolag vars primära och oftast enda inkomstkälla är de intäkter i form av exempelvis hyresintäkter eller värdestegringar som tillgångarna genererar. Man skulle kunna tänka sig att fastigheterna för förvaltningsfastighetsbolagen motsvarar tillverkningsföretagens omsättningstillgångar då fastigheterna kan räknas som operativa tillgångar dvs. de tillgångar som genererar intäkter, på samma sätt som omsättningstillgångar i form av lager är de tillgångar som generar intäkter för tillverkningsföretagen.

Förskjutningen i kapitalförsörjning

Jag ser det som att det i och med införandet av värdering till verkligt värde, till viss del kommer ske en förskjutning i kapitalförsörjningskonceptet. Denna förskjutning kommer att ske från en transaktionsbaserad kapitalförsörjning till en fysisk kapitalförsörjning. Motiveringen till detta är att transaktionsbaserad kapitalförsörjning kräver att tillgångarna är realiserade vilket inte fysisk kapitalförsörjning gör och som inte heller krävs enligt reglerna om verkligt värde. Vidare kräver fysisk kapitalförsörjning att man värderar till verkliga värden vilket är precis vad de nya standarderna kommer att tillåta. Dessutom ska orealiserade värdeökningar enligt fysisk kapitalförsörjning gå direkt mot eget kapital och enligt bl. a. IAS 16 ska de även göra detta i fortsättningen då värdeökningen inte ska kunna delas ut såvida den inte är realiserad och därför hamnar i bundet eget kapital i form av en omvärderingsreserv. Visserligen föreskriver IASB att värdeminskningar som går under det ursprungliga värdet ska gå direkt mot resultatet men jag tror inte att detta kommer vara tillämpligt alltför ofta då det framkommit att det i regel bara är de företag som får en starkare balansräkning som använder sig av värdering till verkligt värde.

Däremot kan en värdeökning enligt IAS 40 gå direkt mot resultatet, anledningen till att IAS 16 och IAS 40 i detta fall särskiljer sig beror sannolikt på att det är mer troligt att värdeökningar är bestående om det rör sig om fastigheter, detta var även något Karlestedt poängterade.

Försiktighet kontra matchning

Det är uppenbart att det avsteg som görs från försiktighetsprincipen påverkar borgenärer negativt. Anledningen till detta var respondenterna överens om beror på att möjligheten till en längre drift möjliggörs av ett högre eget kapital som kommer till stånd om man har dolda övervärden i ett anskaffningsvärde och sedan löser ut dessa värden när man marknadsvärderar. De intervjuade respondenterna uttryckte oro inför detta och framhöll viktigheten att uppvärderingar ska göras med försiktighet. Om uppvärderingarna görs med stor försiktighet anser jag att försiktighetsprincipen inte helt sätts ur spel eftersom det trots en typ av marknadsvärdering kan finnas ytterligare dolda värden i tillgångarna.

I praktiken kommer troligen matchningsprincipen vinna mycket mark pga. införandet, däremot behöver inte marknadsvärdering så länge det finns subjektiva inslag vara helt matchad. Jäderström poängterade exempelvis att om ett företag går dåligt och det visar sig att en tillgång tappat i verkligt värde, finns en chans att företaget trots detta väljer att inte skriva ner den. Detta tror jag inte visar sig i så bred omfattning under rådande högkonjunktur men

om konjunkturen svänger kan det nog visa sig eftersom högkonjunkturer är behäftade med ökad konsumtion pga. stora reallöneökningar samtidigt som konsumtionen minskar under lågkonjunkturer. Precis som Karlestedt nämnde är det alltid en köpare som driver upp priset, detta anser jag borde vara mycket mer tydligt under just högkonjunkturer. Denna typ av förfaranden kan alltså göra avsteg från matchningsprincipen även om matchningen på det stora hela sannolikt kommer bli bättre.

Bransch och storlek

Båda revisorerna var överens om att det framförallt kommer ske en förändring bland större bolag eftersom det primärt är dessa som berörs av IFRS regelverk. Dessutom var de överens om att det krävs att marknadsvärdet överstiger anskaffningsvärdet för att en hypotetisk försämring av borgenärsskyddet ska kunna inträffa. Vidare påpekade respondenterna att ny lagstiftning dels gällande klassificeringen av bolagen kommer införas men även att det är troligt att ny lagstiftning kommer upprättas för att möta försämringen i borgenärsskyddet, bl.a. nämnde Karlestedt att nuvarande konkurslagstiftning troligtvis kommer förändras och bli hårdare. Respondenterna var även överens om vilken typ av bolag som skulle gynnas, nämligen fastighetsbolag, gruvbolag och skogsbolag. De likheter jag iakttagit mellan dessa branscher är att de är kapitalintensiva med stora materiella tillgångsposter där de tillgångar som skrivs upp är de primära och oftast de enda kassagenererande enheterna i bolagen.

Rättvisande bild?

Båda respondenterna insåg som sagt att det primärt var stora noterade bolag som skulle beröras av reglerna men även att mindre företag möjligtvis frivilligt skulle kunna välja att tillämpa dessa regler. Vad dessa företag då måste tänka på är att IASB´s ramverk föreskriver att om man väl väljer att tillämpa värdering till verkligt värde på ett visst tillgångsslag finns ingen återvändo, dvs. man har inte rätt att senare återgå till att redovisa anskaffningsvärdet, detta går hand i hand med jämförbarhetsprincipen som bl.a. säger att man har rätt att byta redovisningsprincip så länge bilden blir mer rättvisande. Båda revisorerna är överens om att bilden av ett företag faktiskt kommer bli mer rättvisande eftersom det historiska anskaffningsvärdet inte på något sätt avspeglar marknadsvärdet.

Klassificeringen av bolag

En punkt där respondenterna inte var helt överens var den om klassificeringen av bolagen. Karlestedt trodde att K3 och K4 bolag direkt skulle bli berörda av de nya standarderna och att

även mindre företag frivilligt skulle ha rätt att tillämpa dessa standarder om det låg i deras intressen. Jäderström däremot såg bara att K4 bolagen skulle bli direkt berörda och att K3 eventuellt frivilligt skulle kunna välja att tillämpa internationell lagstiftning. Anledningen till att de inte var helt ense på denna punkt beror sannolikt på att klassificeringen inte är huggen i sten och att den dessutom inte är helt klar.

Resultaträkning eller balansräkning?

Man kan även fråga sig vilken roll resultaträkningen kommer få om företag väljer att marknadsvärdera sina tillgångar. Som det ser ut nu är ett av syftena med resultaträkningen att lösa periodiseringsproblemet och att fördela de stora kostnaderna som anskaffning av vissa tillgångar innebär. Med värdering till marknadsvärde borde det inte längre vara lika viktigt att periodisera eftersom avskrivningar ändå inte görs när man marknadsvärderar. Dessutom har en del andra åtgärder bla. borttagandet av periodiseringsfonden gjorts vilket även det minskar behovet av en resultaträkning. Visserligen kommer resultaträkningen fortfarande att behövas som grund för beskattning men om man skulle kunna tänka sig att man på något sätt kunde göra så att beskattningen grundar sig på kassaflöden i stället skulle det enligt min mening räcka med en kassaflödesanalys kombinerat med en balansräkning för att återge företagens finansiella position. Detta skulle kunna medföra ett närmande mot förmögenhetsprincipen där skillnaden UB-IB skulle kunna vara det beskattningsbara resultatet. Dessutom är ju inte koncerner skattesubjekt så ifråga om dessa skulle inte ens beskattningsproblematiken behöva lösas.

6. Slutsatser

I detta kapitel kommer kortfattat de slutgiltiga slutsatserna redogöras för, både för den kvantitativa och den kvalitativa delen av undersökningen, denna del svarar mot problemformuleringen

- Införandet av IAS standarderna som rör värdering till verkligt värde av materiella tillgångar har i fastighetsbranschen gett en signifikant ökning av eget kapital om 31 % för undersökta koncerner.

- Det är bara i de fall företagen får en märkbart starkare balansräkning som de väljer att tillämpa värdering till verkligt värde. Detta för att det är olönsamt att lägga stora resurser på värderingar på tillgångar som ändå omsätts snabbt såvida det inte ger en stor förändring i värdet på tillgångar

- Marknadsvärdering som ger ett högre eget kapital kommer ge företag som går dåligt en längre uthållighet, dvs. det kommer ta längre tid för dem att gå under den kritiska gränsen eftersom marknadsvärderingen för bolag som får ett högre eget kapital medför att de ”löser in” dolda värden på tillgångarna.

- För företag som redan värderat sina tillgångar till marknadsvärde och som hamnar i ekonomisk kris kommer möjligheten att återställa eget kapital vara små eftersom alla resurser sannolikt redan är uttömda.

- Borgenärsskyddet kommer sannolikt försvagas bland de företag vars egna kapital ökar i och med värdering till marknadsvärde, eftersom det dels finns mindre marginaler och mindre resurser att ta av, och dels för att man måste reagera mycket fortare.

- Förmånsrättsordningen kommer troligtvis bli lidande i och med införandet av marknadsvärdering, de borgenärer som kommer få betalt kommer sannolikt bli färre och den som får som siste borgenär med gamla regler kommer inte få betalt med de nya reglerna. Det är alltså tänkbart att t.ex. löntagare i slutändan blir lidande.

- Branscher som gynnas av värdering till verkligt värde är sådana med mycket tillgångar som snarare ökar än minskar i värde, t.ex. fastighetsbolag, gruvbolag och skogsbolag. Det dessa branscher har gemensamt är att de tillgångar som marknadsvärderas är att de är primärt kassagenererande, dvs. de är den tillgång som ger dessa branscher intäkter.

- Enbart större företag berörs av standarderna vilket är bra eftersom mindre företag har mindre kompetens och resurser för att hantera värderingar. Dock innebär detta inte att de större företagen kommer göra sina värderingar helt korrekt eftersom det i vissa fall kan löna sig att övervärdera tillgångarna.

7. Diskussion

I detta kapitel förs en diskussion om använda metoder och om bortfallet, dessutom redogörs för mina egna åsikter kring ämnet.

7.1 Metoddiskussion

7.1.1 Allmänt

Det ämne som uppsatsen har berört har varit väldigt speciellt därför att det för den kvantitativa ansatsen funnits hårda data men att det för den kvalitativa ansatsen i princip saknats data eftersom händelsen ännu inte inträffat. Anledningen till detta är som uppsatsen tidigare berört att man i Sverige särskiljer koncerner från moder/dotterbolag där koncerner inte har så stor betydelse eftersom de inte är juridiska personer och därmed inte skattesubjekt. Detta ledde till att jag för koncerner kunde utröna hur förändringen av eget kapital blivit samtidigt som jag med hjälp av hårda data omöjligen kunnat utröna hur förändringen av eget kapital kommit att påverka borgenärsskyddet. Detta motiverar valet av metod för den kvalitativa ansatsen och med facit i hand skulle jag inte ha valt något annat tillvägagångssätt Valet av en abduktiv forskningsansats kan nog för många tyckas underligt då denna typ av forskningsansatser används i begränsad utsträckning inom företagsekonomin. Jag vidhåller dock att jag har använt en abduktiv ansats då det förekommit en växelverkan mellan teori och empiri, dessutom valdes både agentteorin och kapitalförsörjningskonceptet efter att empirin sammanställts.

Vad gäller population och urval kan jag konstatera att den kvantitativa delen hade en ganska liten population och därför var urvalet trots att det bara bestod av åtta observationer ganska stort i förhållande till populationen. Tack vare att förändringen i eget kapital var så markant som den var kunde även förändringen statistiskt säkerställas, idealet hade dock vara att ha en större population och ett större urval, detta tror jag skulle ha kunnat leda till en trestjärnig signifikans. När det gäller intervjuerna kunde mycket väl fler intervjuer ha genomförts, jag tror dock inte att svaren respondenterna emellan skulle ha skiljt sig alltför mycket så länge alla respondenter varit revisorer. Däremot kan man tänka sig att exempelvis ekonomiansvariga på företag eller investerare eller dylikt hade haft andra åsikter. Frågan är dock hur pass välorienterade majoriteten av dessa är inom IASB´s ramverk och om deras svar därmed hade varit tillförlitliga. Anledningen till att andra yrkeskategorier borde valts är att en

mer vinklad bild sannolikt hade getts eftersom revisorer trots allt har ett egenintresse av att värderingar fortsättningsvis sker till anskaffningsvärde eftersom det är mycket enklare att revidera och kontrollera.

7.1.2 Bortfallsanalys

Under uppsatsens gång har jag stött på en del problem då jag gjort felaktiga antaganden. Ett sådant var att jag trodde att fler branscher och koncerner skulle tillämpa någon typ av värdering till verkligt värde. På grund av detta var min ursprungliga intention i den kvantitativa ansatsen att mäta hur eget kapital i koncerner i stort förändrats i och med införandet av värdering till verkligt värde. Sett ur detta perspektiv kan man tänka sig att jag fått ett stort bortfall, dock inte på mitt nuvarande syfte och problem. Efter att ha ändrat angreppssätt och valt enbart förvaltningsfastigheter kan jag dock konstatera att det inte uppstått något bortfall från den kvantitativa ansatsen.
Vad gäller den kvalitativa ansatsen hade jag förväntat mig en annan respondent men då jag inte fick tag på denne anpassade jag mig till situationen och bokade in en annan intervju i stället. Detta borde inte ha påverkat undersökningen i stort och därför anser jag att det inte ska räknas som ett bortfall.

7.2 Egna reflektioner

När jag påbörjade denna uppsats ansåg jag att marknadsvärdering var något positivt eftersom det ger en korrekt bild av ett företags finansiella position. Allteftersom uppsatsen fortgick och jag blev mer insatt i ämnet insåg jag att bilden inte är odelat positiv, eftersom det finns många förlorare i samband med marknadsvärdering. För det första tillåter marknadsvärdering en hel del subjektivitet och även om vissa tillgångar ska värderas oberoende är frågan hur detta kommer skötas i realiteten, jag tror att företag åtminstone till viss del kommer ha möjlighet att påverka värderingen. Problemet är att en övervakningsadministration förmodligen skulle bli kostsam och dessutom skulle gränsen mellan en positiv men rimlig värdering samt en medveten övervärdering vara svårdefinierad. Vidare försämras skyddet för borgenärer och jag tror även att små aktieägare kan bli lidande då detta potentiellt kan leda till ett större inslag av spekulation från större aktieägare och investerare. Detta i sin tur kan leda till att sparande i

aktier blir mer kortsiktigt då alla är ute efter att göra kortsiktiga vinster. Jag tror däremot att om lagstiftningen anpassas till de nya standarderna så behöver inte utfallet bli på detta sätt. Någonting jag blev förvånad över var att så få koncerner valt att tillämpa marknadsvärdering. Jag trodde att de flesta företag med mycket materiella tillgångar dvs. i stort sett alla tillverkningsföretag skulle gynnas av detta.

Med ovan sagt tycker jag att det ska bli väldigt spännande att se hur utvecklingen mot de nya standarderna kommer bli. Som ett första steg har standarderna redan börjat gälla för koncerner och som ett andra steg är det preliminärt sagt att standarderna kommer gälla för större juridiska personer år 2009, frågan är om den svenska lagstiftningen tills dess kommer att ha hunnit anpassa sig, och om den inte hunnit det kan man fråga sig om alla standarder verkligen kommer införas enligt planenligt tidsschema. Vidare kan man fråga sig hur många företag som i framtiden kommer värdera sina tillgångar till marknadsvärden, som det ser ut nu verkar det som att endast de företag som gör en märkbar vinst i form av ett högre eget kapital väljer att göra det. Detta kan leda till att soliditeten ökar vilket i sin tur bl. a. kan ge bättre lånevillkor. Dessutom leder det till en längre uthållighet under förlusttyngda år. Ytterligare en fördel är att man slipper göra avskrivningar. Frågan är om det i framtiden kommer krävas att alla företag som berörs av de nya standarderna måste välja att marknadsvärdera t ex. genom att bara ha den alternativa värderingen till anskaffningsvärde under en övergångsfas, och om detta skulle realiseras hur det skulle påverka övriga branschers balansomslutning. Dessutom kan man fråga sig hur rättvist detta i sådana fall skulle bli mot branscher som inte gynnas av detta.

7.3 Förslag till vidare forskning

Eftersom min studies enda upplägg för att undersöka påverkan på borgenärsskyddet varit kvalitativt föreslår jag att när de nya standarderna är realiserade för skattesubjekt, att en kvantitativ undersökning görs för att på så sätt kunna göra en bredare generalisering och för att det då kommer att finnas hårddata att tillgå.

Min ansats för att mäta skillnaden i eget kapital utfördes under en väldigt stark högkonjunktur och det vore intressant att se en motsvarande undersökning under en lågkonjunktur för att se hur stark tillgångssidan blir, när konsumtion och sannolikt efterfrågan minskar samtidigt.

Vidare vore det intressant att se en djupgående undersökning i varför företag valt att inte tillämpa värdering till verkligt värde då jag bara kort berört denna fråga.

Källförteckning

Böcker

- Obeståndsrätten 2a uppl., Mellqvist
- Accounting theory 5th edition, Hendriksen, von Breda
- Financial accounting theory and analysis, Richard G. Schroeder
- Redovisningens A till Ö 06/07, Danielsson m.fl., Industrilitteratur, FAR förlag
- Introduktion till samhällsvetenskaplig metod, Johannessen, Tufte
- Grundläggande redovisningsteori 5e uppl., Gröjer
- Accounting theory 3rd edition, Ahmed Riahi Belkaoui
- Den nya affärsredovisningen, Thomasson, Arvidson, Lindquist, Larson, Rohlin
- Sveriges rikes lag 2006, Gregow
- Internationell redovisningsstandard i Sverige 2005, FAR förlag
- Advanced financial accounting 6th edition, Lewis, Pendrill
- Redovisningsteori –policy och –praxis, Artsberg

Artiklar och övriga tryckta källor

- CPA Journal feb 2005
- CPA Journal Feb 2006
- The economist Vol. 376 issue 8437
- Accounting horizons, Dec 1995
- Internationell redovisning i svenska företag, Proposition 2004/05:24
- Kurskompendium Historiska, aktuella, framtida redovisningsproblem

Internetbaserade källor

- www.farsrs.se
- www.infovoice.se
- www.kronofogden.se
- www.hufvudstaden.se
- www.wallenstam.se

- www.ljungberggruppen.se
- www.wihlborgs.se
- www.kungsleden.se
- www.castellum.se
- www.fabege.se
- www.fastpartner.se

Muntliga källor

- Personlig intervju med revisor Jan Karlestedt 10/5-07
- Personlig intervju med revisor Lars Jäderström 22/5-07
- Föreläsning Bengt Lindström 5/2-07

Bilagor

Bilaga 1

Diagram

Diagram 2

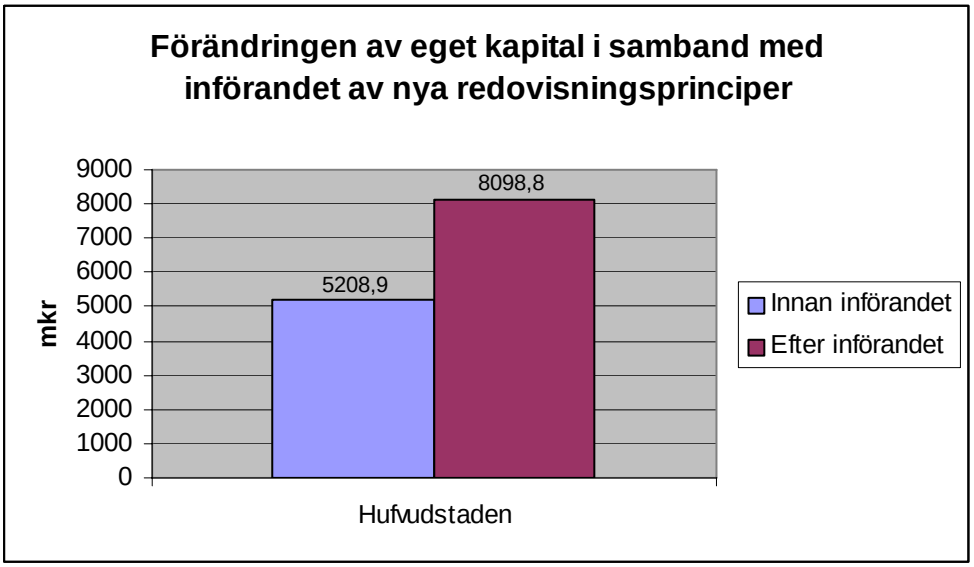

Diagram 3

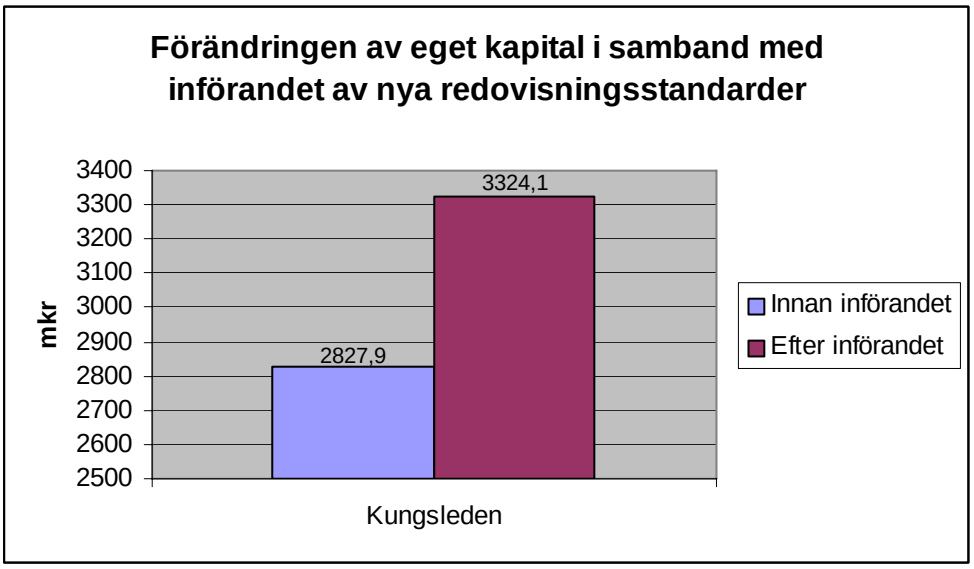

Diagram 4

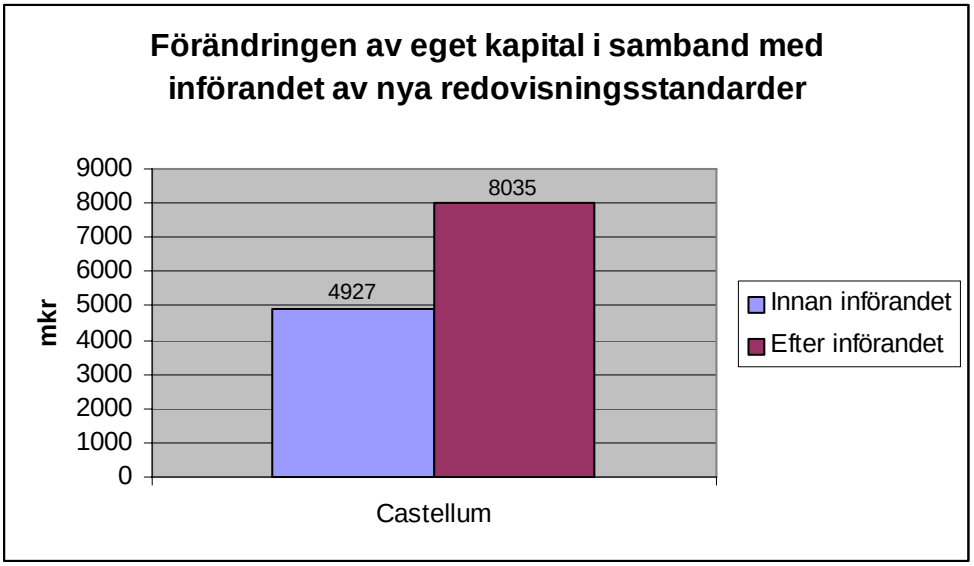

Diagram 5

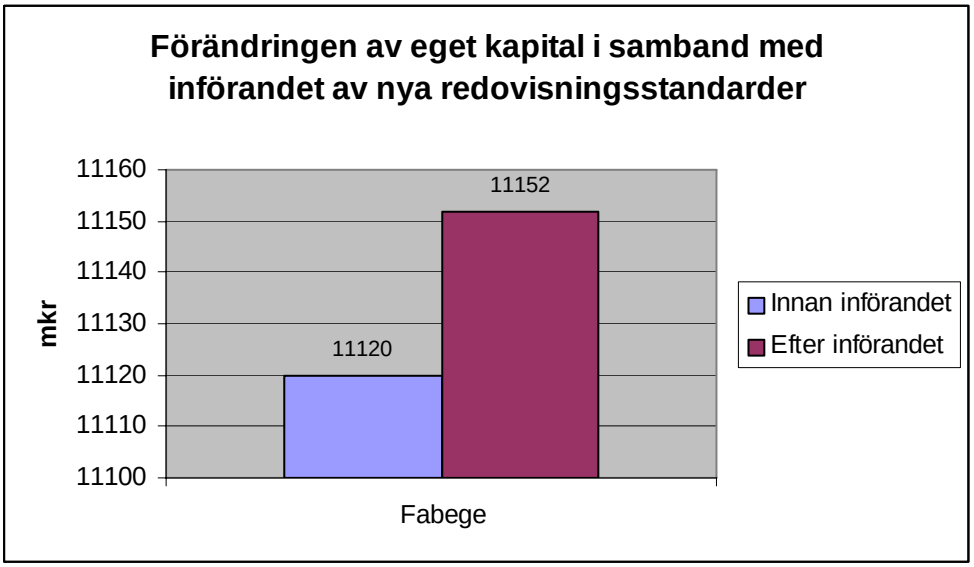

Diagram 6

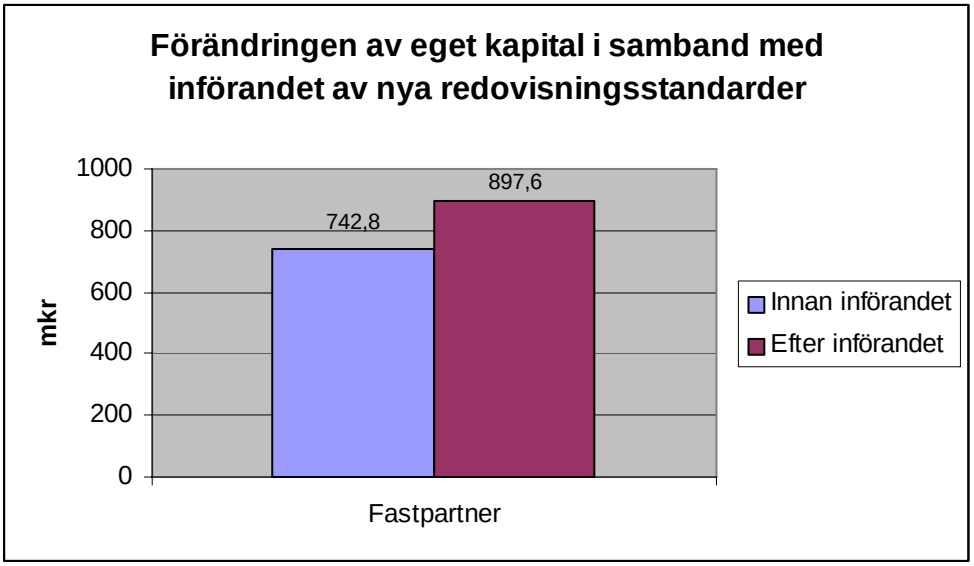

Diagram 7

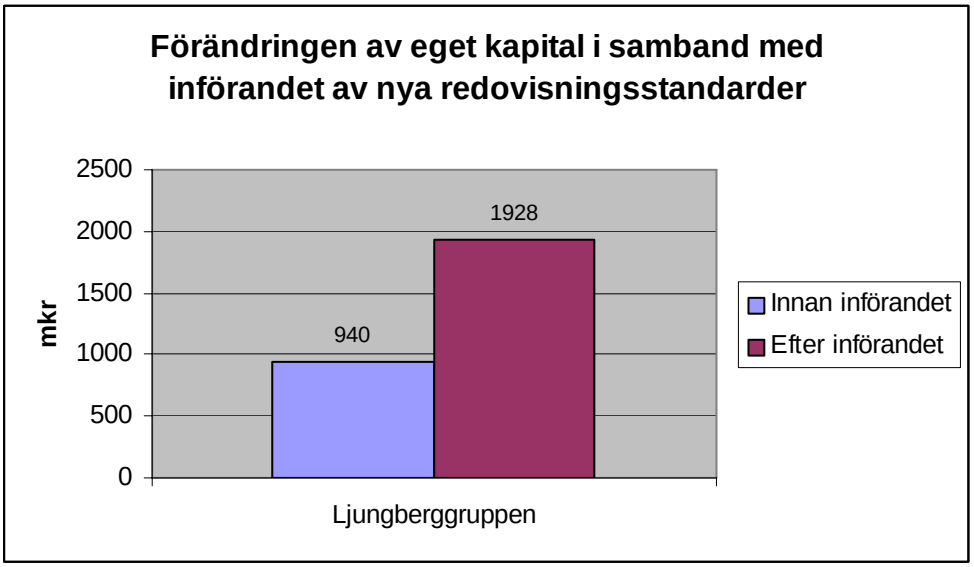

Diagram 8

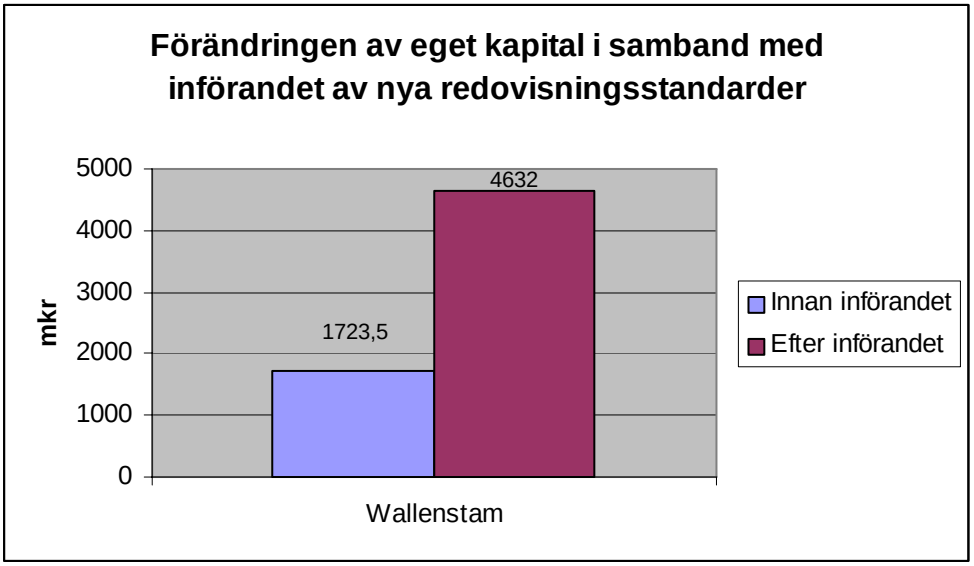

Diagram 9

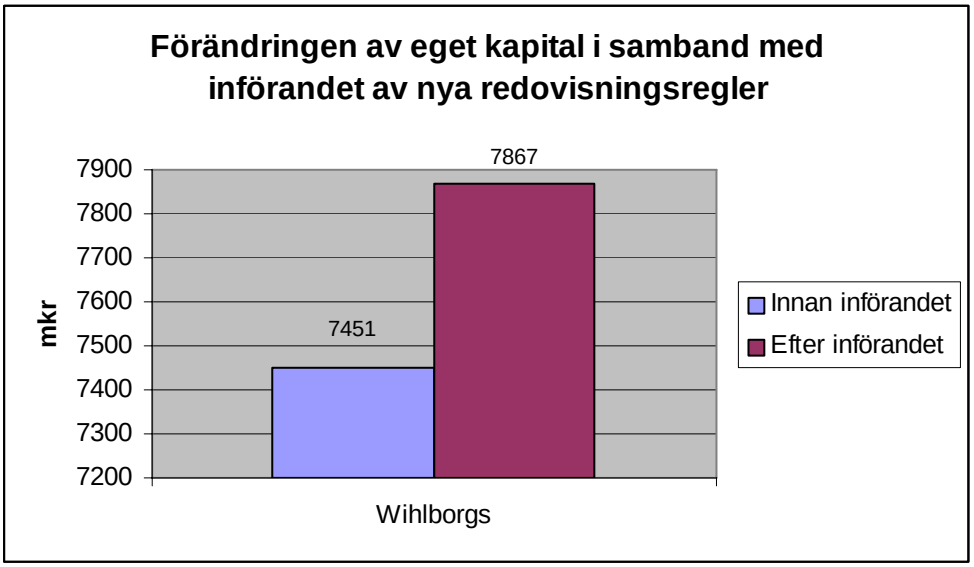

Sammanställd kvantitativ undersökning

Hufvudstaden- EK före införandet – 5208,9mkr efter införandet – 8098,8mkr effekt av införandet – 2889,9mkr[84]

Kungsleden- EK före införandet – 2827,9mkr efter införandet – 3324,1mkr effekt av införandet - 496,2mkr[85]

Castellum- EK före införandet – 4927mkr efter införandet – 8035mkr effekt av införandet – 3108mkr[86]

Fabege- EK före införandet – 11 120mkr efter införandet – 11 152mkr effekt av införandet – 32mkr[87]

Fastpartner- EK före införandet – 742,8mkr efter införandet – 897,6mkr effekt av införandet – 154,8mkr[88]

Ljungberggruppen- EK före införandet – 940mkr efter införandet – 1928mkr effekt av införandet – 988mkr[89]

Wallenstam- EK före införandet – 1723,5mkr efter införandet – 4632mkr effekt av införandet – 2 908,5[90]mkr

Wihlborgs- EK före införandet – 7451mkr efter införandet – 7867mkr effekt av införandet – 416mkr[91]

---

[84] Årsredovisning Hufvudstaden 2005 s.69
[85] Årsredovisning Kungsleden 2005 s.43
[86] Årsredovisning Castellum 2005 s.62
[87] Årsredovisning Fabege 2005 s.58
[88] Årsredovisning Fastpartner 2005 s.36
[89] Årsredovisning Ljungberggruppen 2005 s.54
[90] Årsredovisning Wallenstam 2005 s.70-71
[91] Årsredovisning Wihlborgs 2005 s.44

Bilaga 2

T-test

	X	X^2
	2889,9	8351522,01
	496,2	246214,44
	3108	9659664
	32	1024
	154,8	23963,04
	988	976144
	2908,5	8459372,25
	416	173056
∑	*10993,4*	*27890959,74*

$(\sum X)^2=10993,4^2=120854843,6$

$$s=\sqrt{\frac{27890959,74-120854843,6/8}{(8-1)}}$$

=1351,41

n=8

$\overline{X}$= 10993,4/8=1374,18

s=1351,41

H0: μ=0= Eget kapital har inte förändrats i samband med införandet av berörda IFRS/IAS standarder

H1: μ>0= Eget kapital har ökat i samband med införandet av berörda IFRS/IAS standarder

$$t=\frac{\overline{X}-\mu}{s/\sqrt{n}}$$ [92]

$$=\frac{1\,374,18-0}{1\,351,41/\sqrt{8}}$$

=2,88

Antalet frihetsgrader = (n-1) = 8-1 = 7

Signifikansnivå = 5 % (ensidig)

Ger att nollhypotesen ska förkastas om t-värdet>1,89 vilket det är då t=2,88

Det finns även en signifikant skillnad på 2,5 % signifikansnivå då 2,88>2,36 men däremot inte vid 1 % signifikansnivå då 2,88<3,0

[92] Statistisk dataanalys, Körner, Wahlgren, s. 210

Bilaga 3

Intervjufrågor

1. Om man utgår från aktiebolagslagens regler om likvidation pga. kapitalbrist kommer i de fall företagen får en starkare balansräkning i och med värdering till marknadsvärde, det ta längre tid för företag att hamna i ekonomisk kris?

2. Om företag som använder sig av värdering till marknadsvärde väl hamnar under den kritiska gränsen kan man tänka sig att det blir svårare för dessa att återställa det egna kapitalet?

3. Kommer borgenärsskyddet försvagas?

4. Om borgenärsskyddet försvagas, vilken typ av fordringar blir mest lidande, de med särskild eller allmän förmånsrätt eller oprioriterade fordringar?

5. Vilka branscher gynnas mest av värdering till marknadsvärde?

6. Hur påverkas jämförbarheten då två alternativ (anskaffningsvärde och verkligt värde) tillåts enligt relevanta IAS standarder?

7. Vilken värderingsprincip föredrar du, vad är enklast och bäst?

8. Är dessa nya regler samt det potentiellt försvagade borgenärsskyddet mest applicerbart på stora eller små företag?